

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta annetun lain ja tuloverolain 9 ja 10 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta annettua lakia. Muutokset perustuvat direktiivimuutokseen, joka koskee niin sanottua käänteistä hybridiä eli elinkeinoyhtymää, joka katsotaan toisen lainkäyttöalueen lakien mukaisesti erilliseksi verovelvolliseksi.

Esityksessä ehdotetaan, että lain soveltamisalaa laajennettaisiin kattamaan tilanteet, joissa kotimaisen elinkeinoyhtymän tulo-osuutta ei veroteta sellaisen rajoitetusti verovelvollisen yhtiömiehen, joka on muu kuin luonnollinen henkilö, asuinvaltiossa siitä syystä, että yhtiömiehen asuinvaltio katsoo yhtymän erilliseksi verovelvolliseksi. Lisäksi edellytyksenä olisi, että tuloja ei jo muutoin veroteta Suomessa. Tarkastelussa voitaisiin ottaa huomioon myös välilliset läpivirtaavat omistusrakenteet. Kyseessä olisi siten direktiivissä tarkoitettu niin sanottu käänteisen hybridiyksikön verokohtelun eroavuutta koskeva tilanne. Lisäksi edellytyksenä olisi, että yhtiömies yksin tai siihen etuyhteydessä olevien yhtiömiesten kanssa käyttää määräysvaltaa hybridiyksikössä. Sääntelyä ei olisi kuitenkaan tarkoitus soveltaa, jos käänteinen hybridiyksikkö olisi vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettu vaihtoehtorahasto, joka on laajaomisteinen ja jolla on hajautettu arvopaperisalkku. Ehdotettuja käänteistä hybridiä koskevia säännöksiä sovellettaisiin avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön rajoitetusti verovelvollisen yhtiömiehen verotuksessa.

Lisäksi tuloverolakiin lisättäisiin säännökset Suomesta saadun tulon veronalaisuudesta, kun kyseessä on käänteinen hybridiyksikkö.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022. Lakeja sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2022 toimitettavassa verotuksessa.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 EU-säädöksen ja hallituksen esityksen valmistelu	4
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	5
2.1 Veron kiertämisen estämistä koskevan direktiivin tavoitteet.....	5
2.2 Muutosdirektiivin 9 a artiklassa asetettu velvoite säätää käänteisen hybridin tilanteet veronalaisiksi	6
3 Nykytila ja sen arviointi.....	9
3.1 Voimassa oleva hybridijärjestelyjä koskeva verosääntely	9
3.2 Yhtymiä koskeva yleinen sääntely kotimaisissa tilanteissa	11
3.3 Yhtymiä koskeva yleinen sääntely ja oikeuskäytäntö rajat ylittävissä tilanteissa.....	12
3.4 Pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiitti-yhtiömuotoisen vaihtoehtorahaston rajoitetusti verovelvollisten yhtiömiesten verokohtelu	13
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	18
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	18
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	19
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	23
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	23
5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot	25
6 Lausuntopalaute.....	28
6.1 Lausunnot.....	28
6.2 Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto	28
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	29
7.1 Laki eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta.....	29
7.2 Tuloverolaki	35
8 Voimaantulo	35
LAKIEHDOTUKSET	37
1. Laki eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta annetun lain muuttamisesta.....	37
2. Laki tuloverolain 9 ja 10 §:n muuttamisesta	39
LIITE	41
RINNAKKAISTEKSTIT	41
1. Laki eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta annetun lain muuttamisesta.....	41
2. Laki tuloverolain 9 ja 10 §:n muuttamisesta	42

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Esityksen valmisteluun on johtanut täytäntöönpanoa edellyttävä EU-säädös. OECD:ssä ja EU:ssa on viime vuosina pyritty usein erilaisin toimin rajoittamaan yritysten aggressiivista verosuunnittelua. OECD:ssä käynnistettiin vuonna 2013 BEPS-hanke¹ (*Base Erosion and Profit Shifting*), jonka tarkoituksena on rajoittaa aggressiivisesta verosuunnittelusta sekä valtioiden välisestä verokilpailusta johtuvaa yhteisöveropohjan rapautumista. Hankkeen loppuraportit julkaistiin syyskuussa 2015.

EU:ssa on myös toteutettu useita toimia aggressiivisen verosuunnittelun ja veronkierron ehkäisemiseksi. Yksi näistä toimista on neuvoston direktiivi (EU) 2016/1164 sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien veron kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta, jäljempänä *veron kiertämisen estämistä koskeva direktiivi*. Direktiivin on korvannut niin sanottuja hybridiiäriestelyjä koskevien säännösten osalta direktiivi (EU) 2017/952 direktiivin (EU) 2016/1164 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse verokohtelun eroavuuksista kolmansien maiden kanssa, jäljempänä *muutosdirektiivi*.²

Veron kiertämisen estämistä koskevalla direktiivillä on toteutettu BEPS-hankkeeseen sisältyvien OECD:n suositusten 2, 3 ja 4 sekä eräiden muiden toimien koordinoitu täytäntöönpano EU:ssa. Direktiivin taustalla on komission oikeudenmukaista ja tehokasta vhtiöveroiäriestelmää koskeva toimintasuunnitelma³. Direktiivissä säännellään tilanteista, joissa verovelvolliset pyrkivät alentamaan verojaan ja toimivat lain tarkoituksen vastaisesti käyttämällä hyväkseen kansallisten veroiäriestelmien eroja. Veron kiertämisen estämistä koskevalla direktiivillä on toteutettu useita BEPS-hankkeeseen sisältyneitä suosituksia esimerkiksi korkojen vähennysoikeuden rajoittamisesta⁴ sekä ulkomaisia välyhteisöjä⁵ koskevista säännöksistä. Muutosdirektiivin tarkoituksena on OECD:n BEPS-hankkeen toimenpiteen 2 yhteydessä laadittujen hybridijärjestelyjä koskevien suositusten, jäljempänä *OECD 2015 raportti*⁶, koordinoitu täytäntöönpano EU:ssa.

Suomessa muutosdirektiivin edellyttämät säännökset sisällytettiin pääasiallisesti osaksi Suomen lainsäädäntöä 1.1.2020 voimaan tulleella lailla eräiden raiat vltittävien hybridiiäriestelyjen verotuksesta (1567/2019), jäljempänä *hybridilaki*. Lisäksi tehtiin muutoksia kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta annettuun lakiin (1552/1995), elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin (360/1968), tuloverolakiin (1535/1992) ja maatilatalouden tuloverolakiin (543/1967). Tällöin ei kuitenkaan implementoitu muutosdirektiivin 9 a artiklaa, jossa edellytetään jäsenmaita säätämään käänteisen hybridin tilanteet veronalaisiksi siten, että sääntely on

¹ <http://www.oecd.org/tax/beps/>.

² Erityisesti kansainvälisissä yhteyksissä veron kiertämisen estämistä koskevasta direktiivistä käytetään usein lyhennettä ATAD (Anti-Tax Avoidance Directive) ja muutosdirektiivistä lyhennettä ATAD2.

³ COM(2015) 302 final.

⁴ Kansallisesti pantu täytäntöön lailla 1237/2018.

⁵ Kansallisesti pantu täytäntöön lailla 1364/2018.

⁶ Hybridijärjestelyihin liittyvien verokohtelun eroavuuksien vaikutusten poistaminen, toimenpide 2 – vuoden 2015 loppuraportti (<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264241138-en.pdf?expires=1627627259&id=id&accname=oid048242&checksum=0B8144077DA6835F7ADA1A567F3EBFD9>).

kansallisesti voimassa viimeistään 31.12.2021 ja sääntelyä sovelletaan 1.1.2022 alkaen. Käänteinen hybridi on yksikkö, jota pidetään verotuksellisesti läpivirtaavana perustamislainkäyttöalueellaan, mutta erillisenä verovelvollisena sijoittajan tai vhtiömiehen lainkäyttöalueella. Tässä esityksessä ehdotetaan muutospäätöksiin 9 a artiklan täytäntöönpanoa kansallisessa verolainsäädännössä.

1.2 EU-säädöksen ja hallituksen esityksen valmistelu

Veron kiertämisen estämistä koskevan direktiivin antamisen yhteydessä direktiivin johdantokappaleessa 13 todettiin tarve jatkaa hybridijärjestelyihin sovellettavan EU-lainsäädännön kehittämistä. Tähän liittyen Euroopan neuvoston talous- ja rahoitusasioiden neuvosto (*Ecofin*) pyysi 12.7.2016 antamassaan lausumassa komissiota esittämään viimeistään vuoden 2016 loppuun mennessä ehdotuksen säännöistä, joita sovellettaisiin kolmansia maita koskeviin verokohtelun eroavuuksiin. Ehdotuksesta oli määrä päästä yhteisymmärrykseen vuoden 2016 loppuun mennessä. Komissio antoi 25.10.2016 ehdotuksen direktiiviksi koskien direktiivin (EU) 2016/1164 muuttamista hybridijärjestelyjen osalta.⁷ Ehdotukseen liittyi myös komission laatima muistio.⁸

Direktiiviehdotusta käsiteltiin syksyn 2016 ja alkuvuoden 2017 aikana useissa Euroopan neuvoston välittömän verotuksen työryhmän kokouksissa. Neuvosto saavutti yleisnäkemyksen direktiiviehdotuksesta 21.2.2017 ja muutospäätöksi annettiin 29.5.2017.

Muutospäätöksillä laajennettiin merkittävästi veron kiertämisen estämistä koskevaan direktiiviin sisältyvää hybridijärjestelyjen sääntelyä. Koko sääntely esitettiin uudessa muodossa ja sen täytäntöönpanoaikataulua muutettiin. Muutospäätöksi kumosi alkuperäiseen veron kiertämisen estämistä koskevaan direktiiviin sisältyneen hybridisäätelyn. Muutospäätöksiin lisättiin myös uusi käänteisten hybridien verokohtelun eroavuutta sääntelevä artikla 9 a, jonka täytäntöönpanosta tässä esityksessä on kyse.

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Valtioneuvosto antoi 9.11.2016 eduskunnalle selvityksen direktiiviehdotuksesta⁹. Selvityksessä on kuvattu yleisesti ehdotusta direktiiviksi koskien direktiivin (EU) 2016/1164 muuttamista kolmansien valtioiden kanssa ilmenevien hybridijärjestelyjen osalta (COM(2016) 687 final).

Hybridijärjestelyjen verotuksesta säädetään muutospäätöksiin 9, 9 a ja 9 b artikloissa. Kuten edellä on todettu, 9 a artiklaa lukuun ottamatta direktiivin hybridijärjestelyjen verotusta edellyttämät säännökset sisällytettiin osaksi Suomen lainsäädäntöä muun muassa 1.1.2020 voimaan tulleella lailla eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta.

Hallituksen esityksen tausta-aineisto on saatavilla osoitteessa [valtioneuvosto.fi/hankkeet_tunnuksella VM013:00/2020](https://valtioneuvosto.fi/hankkeet_tunnuksella_VM013:00/2020).

⁷ COM(2016) 687 final,

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016PC0687>.

⁸ SWD(2016) 345 final,

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016SC0345>.

⁹ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kasittelytiedot/Valtiopaivaasia/Sivut/E_114+2016.aspx.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 Veron kiertämisen estämistä koskevan direktiivin tavoitteet

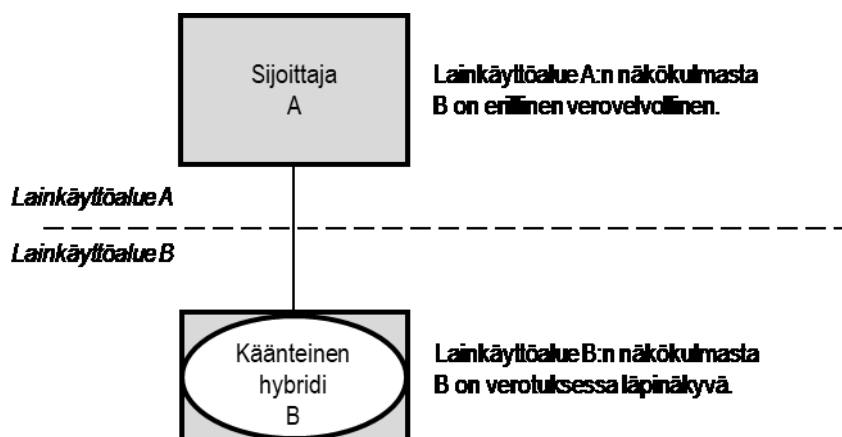
Veron kiertämisen estämistä koskevan direktiivin yleisenä tavoitteena on turvata yhtiöveropohjaa jäsenvaltioissa. Muutosdirektiivin hybridijärjestelyjä koskevien säännösten tavoitteena on torjua verokohtelun eroavuuksien veropohjaa rapauttavaa vaikutusta. Sääntelyn tavoitteena on ensisijaisesti ennaltaehkäistä veron välttämiseen johtavien hybridijärjestelyjen toteuttamista. Ennaltaehkäisevän tarkoituksen toteutuessa sääntelyn soveltamistilanteet voisivat käytännössä jäädä vähäisiksi.

Käänteisten hybridijärjestelyjen verotuksesta säädetään muutosdirektiivin 9 a artiklassa, jota käsitellään myös OECD:n 2015 raportin suosituksessa 5. OECD:n 2015 raportin mukaan 170 kohdan suositukset liittyen käänteisten hybridien tilanteisiin eivät ole varsinaisia hybridisäännöksiä (*hybrid mismatch rules*), vaan niillä on tarkoitus sivuuttaa yksiköiden läpivirtaava kohtelu verotuksessa tietyissä tilanteissa ja näin lähentää rajat ylittävien ja kotimaisten tilanteiden verokohtelua.¹⁰ Direktiivin johdantokappaleen 28 mukaan pannessaan tämän direktiivin täytäntöön jäsenvaltioiden olisi käytettävä esimerkkinä tai tulkintalähteenä OECD:n BEPS-raportin soveltuvia selityksiä ja esimerkkejä siltä osin kuin ne ovat yhdenmukaisia direktiivin ja EU-oikeuden kanssa. Kuten hybridilain hallituksen esityksessä on todettu, Suomi on myös OECD:n jäsenvaltion ominaisuudessaan sitoutunut ottamaan suositukset huomioon.¹¹

OECD:n määritelmän mukaan käänteinen hybridi on yksikkö, jota pidetään verotuksellisesti läpinäkyvänä perustamislainkäyttöalueellaan, mutta erillisenä verovelvollisena sijoittajan lainkäyttöalueella. Määritelmää voidaan havainnollistaa seuraavalla esimerkillä:

Esimerkki

Lainkäyttöalue A:n verotuksessa yksikkö B:tä pidetään erillisenä verovelvollisena, kun taas lainkäyttöalue B:n näkökulmasta yksikkö B on verotuksessa läpinäkyvä. B on siten direktiivissä tarkoitettu hybridiyksikkö eli OECD:n määritelmän mukainen käänteinen hybridi (*reverse hybrid*).

¹⁰ OECD 2015, s. 63.

¹¹ HE 68/2019 vp, s. 23.

2.2 Muutosdirektiivin 9 a artiklassa asetettu velvoite säätää käänteisen hybridin tilanteet veronalaisiksi

Yleistä

Muutosdirektiivin 9 a artikla edellyttää, että artiklan soveltamisedellytysten täytyessä hybridiyksiköllä katsotaan olevan kotipaikka siinä jäsenvaltiossa, jossa se on perustettu tai johon se on sijoittautunut, ja sitä verotetaan sen tuloista siltä osin kuin näitä tuloja ei muutoin veroteta kyseessä olevan jäsenvaltion tai muun lainkäyttöalueen lainsäädännön mukaisesti.

Sääntely sisältää erityisen säännöksen liittyen yhteissijoitusvälineisiin. Muutosdirektiivin 9 a artiklan 2 kohdan mukaan 1 kohtaa, jossa käänteisen hybridin tilanteet on kuvattu, ei sovelleta yhteissijoitusvälineeseen. Säännöksen mukaan artiklaa sovellettaessa ”yhteissijoitusvälineellä” tarkoitetaan sijoitusrahastoa tai välinettä, joka on laajaomisteinen, jolla on hajautettu arvopaperisalkku ja jota koskevat sijoittajansuojasäännökset maassa, johon se on sijoittautunut.

Veron kiertämisen estämistä koskeva direktiivi sisältää lisäksi yleiset säännökset direktiivin soveltamisalasta 1 artiklassa ja määritelmistä 2 artiklassa. Artiklassa 3 on säädetty, että direktiivin sääntely muodostaa sääntelyn minimitason, jolloin kansallisessa lainsäädännössä on mahdollista säätää direktiiviä kireämmistä säännöksistä. Näitä artiklojen 1–3 yleisiä säännöksiä sovelletaan muiden artiklojen ohella.

Myös OECD:n 2015 raportin suosituksen 5 toisen kohdan¹² mukaan käänteisen hybridin yksikköä tulisi kohdella perustamisvaltiossaan yleisesti verovelvollisena yksikkönä, mikäli yksikön jakamaa tuloa ei veroteta sen perustamisvaltion lakien mukaan eikä samaan etuyhteyspiiriin¹³ kuuluvan rajoitetusti verovelvollisen sijoittajan saamaa tuloa veroteta sijoittajan asuinvaltion lakien mukaan.¹⁴ OECD:n 2015 raportin kohdan 174 mukaan läpivirtaava verokohtelu perustuu siihen lähtöoletukseen, että sijoittajalle kohdistettu tulo on veronalaista sijoittajalle. Raportin mukaan tämä ei kuitenkaan aina toteudu rajat ylittävissä tilanteissa. OECD:n suosituksen tarkoituksena on estää rajoitetusti verovelvollisten hyötyminen yksikköä koskevasta läpivirtaavasta verokohtelusta, johon liittyy verokohtelun eroavuus. OECD:n 2015 raportin 175 kohdan mukaan suositus soveltuu tilanteessa, jossa sijoittaja ei ole velvollinen ottamaan verotuksessa huomioon tuloa, joka sille allokoidaan sen omistamasta yksiköstä. Suositus soveltuu vain, jos:

- a) yksikkö on verotuksellisesti läpivirtaava perustamisvaltiossaan
- b) yksikkö saa tuloa ulkomaisesta lähteestä tai tuloa, jota muutoin ei veroteta yksikön perustamisvaltion lainsäädännön mukaan
- c) kaikki tai osa edellä mainitusta yksikön saamasta tulosta kohdistetaan yksikön perustamisvaltion lainsäädännön mukaisesti rajoitetusti verovelvolliselle sijoittajalle, joka kuuluu samaan kontrolliryhmään yksikön kanssa.

¹² Chapter 5: Specific recommendations for the tax treatment of reverse hybrids, 2. Limiting the tax transparency for non-resident investors.

¹³ OECD:n suosituksessa käytetään tältä osin termiä kontrolliryhmä (*control group*).

¹⁴ OECD 2015, s. 63.

Soveltamisala

Veron kiertämisen estämistä koskeva direktiivin johdantokappaleen 8 mukaan käänteisen hybridin verokohtelun eroavuuksia koskevia sääntöjä olisi sovellettava kaikkiin yksiköihin, joita jossakin jäsenvaltiossa kohdellaan verotuksellisesti läpivirtaavina. Muutosdirektiivin 1 artiklan mukaan ”hybridiyksiköllä” tarkoitetaan mitä tahansa yksikköä tai järjestelyä, joka katsotaan verotettavaksi yksiköksi yhden lainkäyttöalueen lakien mukaisesti ja jonka tulot tai menot katsotaan yhden tai useamman muun henkilön tuloiksi tai menoiksi toisen lainkäyttöalueen lakien mukaisesti. Soveltamisen edellytyksenä on, että näitä tuloja ei muutoin veroteta jäsenvaltion tai muun lainkäyttöalueen lainsäädännön mukaisesti.

Direktiivin 9 a artiklan mukaan artiklaa sovelletaan tilanteisiin, joissa yksi tai useampi etuyhteydessä oleva yksikkö käyttää määräysvaltaa käänteisen hybridin yksikössä. Termiä ”yksikkö” ei ole määritelty direktiivissä. Direktiivin määritelmien mukaan henkilöllä tarkoitetaan kuitenkin luonnollista henkilöä tai yksikköä. Artiklan voidaan katsoa soveltuvan vain tilanteisiin, joissa käänteisen hybridiyksikön omistajat ovat muita kuin luonnollisia henkilöitä. Yksikön oikeudelliselle muodolle ei ole direktiivissä asetettu vaatimuksia.

Muutosdirektiivin 9 a artiklan soveltamisen edellytyksenä on lisäksi, että yksikön kotipaikka on muualla ja se sijaitsee lainkäyttöalueella, joka pitää hybridiyksikköä verovelvollisena. Direktiivin englanninkielisessä versiossa käytetään termejä ”non-resident entity” ja ”located in a jurisdiction”. Direktiivin sanamuodosta termi ”kotipaikka” viittaisi siihen, että yksikön tulisi olla yleisesti verovelvollinen kyseessä olevalla lainkäyttöalueella, kun taas termi ”sijaita” viittaisi siihen, että kyse voisi olla myös muustakin yksiköstä kuin sellaisesta, joka on erillinen verovelvollinen.¹⁵

Määräysvallan osalta muutosdirektiivissä edellytetään, että yksiköllä on yksin tai etuyhteydessä toisen yksikön kanssa suoraan tai välillisesti yhteensä vähintään 50 prosentin osuus äänioikeuksista tai pääomaosuuksista taikka oikeus vähintään 50 prosentin osuuteen voitosta jäsenvaltiossa perustetussa tai sinne sijoittautuneessa hybridiyksikössä.

Artiklan sanamuodon mukaan määräysvaltaa on tarkasteltava yksikkökohtaisesti kuitenkin niin, että huomioidaan myös yksikön kanssa etuyhteydessä olevien yksiköiden määräysvalta. Etuyhteyden määritelmä perustuisi veron kiertämisen estämistä koskevan direktiivin 2 artiklan 4 kohtaan, jonka mukaan etuyhteydessä olevalla yrityksellä tarkoitetaan:

a) yksikköä, jossa verovelvollisella on suoraan tai välillisesti vähintään 25 prosentin osuus äänioikeuksista tai pääomasta taikka oikeus saada vähintään 25 prosenttia kyseisen yksikön voitoista

b) luonnollista henkilöä tai yksikköä, jolla on suoraan tai välillisesti vähintään 25 prosentin osuus verovelvollisen äänioikeuksista tai pääomasta taikka oikeus saada vähintään 25 prosenttia verovelvollisen voitoista.

Jos luonnollisella henkilöllä tai yksiköllä on suoraan tai välillisesti vähintään 25 prosentin osuus verovelvollisesta ja yhdestä tai useammasta yksiköstä, kaikki asianomaiset yksiköt verovelvollinen mukaan lukien, katsotaan myös etuyhteydessä oleviksi yrityksiksi.

¹⁵ Asuinvaltion ja sijaintivaltion käsitteitä on kuvattu hybridilain esitöissä (HE 68/2019 vp, s. 35–36).

Määritelmää on täsmennetty 9 a artiklan osalta muutosdirektiivissä. Direktiivin 2 artiklan 4 kohdan mukaan 9 ja 9 a artiklaa sovellettaessa

a) jos verokohtelun eroavuus perustuu tämän artiklan 9 kohdan ensimmäisen alakohdan b, c, d, e tai g alakohtaan tai jos sovelletaan 9 artiklan 3 kohdassa tai 9 a artiklassa säädettyä oikaisua, etuyhteydessä olevan yrityksen määritelmää muutetaan siten, että 25 prosentin vaatimus korvataan 50 prosentin vaatimuksella

b) henkilöllä, joka toimii yhdessä toisen henkilön kanssa jonkin yksikön äänioikeuksien tai pääomaomistuksen suhteen, katsotaan olevan toisen henkilön kaikki äänioikeudet tai koko pääomaomistus kyseisessä yksikössä

c) etuyhteydessä olevalla yrityksellä tarkoitetaan myös yksikköä, joka kuuluu samaan liikekirjanpidolliseen konserniin kuin verovelvollinen, yritystä, jonka johdossa verovelvollisella on huomattava vaikutusvalta, tai yritystä, jolla on huomattava vaikutusvalta verovelvollisen johdossa.

Muutosdirektiivin 9 a artiklan 2 kohdan mukaan sääntelyä ei kuitenkaan sovelleta yhteissijoitusvälineeseen. Artiklaa sovellettaessa ”yhteissijoitusvälineellä” tarkoitetaan sijoitusrahastoa tai välinettä, joka on laajaomisteinen, jolla on hajautettu arvopaperisalkku ja jota koskevat sijoittajansuojasäännökset maassa, johon se on sijoittautunut.

Suhde kansallisiin verojärjestelmiin ja verosopimuksiin

Muutosdirektiivi sisältää laajan kokonaisuuden erilaisia hybridijärjestelyihin puuttuvia säännöksiä. Direktiivin sääntelyllä ei ole tarkoitus yleisesti korvata kansallisiin verojärjestelmiin sisältyviä menojen vähentämistä, tulojen veronalaisuutta ja lähdeverojen hyvittämistä koskevia sääntöjä. Tällaisia valtion noudattamaan yleiseen veropolitiikkaan perustuvia verojärjestelmän periaatteita ilmentäviä sääntöjä on tarkoitus soveltaa kuten nykyisinkin.

Veron kiertämisen estämistä koskevan direktiivin sääntelyllä ei lähtökohtaisesti ole tarkoitus muuttaa valtioiden välisen verotusoikeuden jakautumista koskevia säännöksiä, joista määrätään kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevissa verosopimuksissa.¹⁶ Verojärjestelmiin sisältyvien muiden säännösten lisäksi on tarkoitus soveltaa hybridijärjestelyjä koskevia erityisiä säännöksiä, joiden vaikutuksesta sääntöihin perustuva verovaikutus voi muuttua.¹⁷ Direktiivissä ei käsitellä nimenomaisesti erikseen 9 a artiklan suhdetta kansallisiin verojärjestelmiin ja verosopimukseen.

Täytäntöönpanon määräaika

Muutosdirektiivin 9 a artiklan hybridijärjestelyjä koskeva sääntely on saatettava jäsenvaltioissa kansallisesti voimaan viimeistään 31.12.2021. Sääntelyä on sovellettava 1.1.2022 alkaen.

¹⁶ Direktiivin johdantokappale 11.

¹⁷ OECD 2015 kappale 4.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Voimassa oleva hybridijärjestelyjä koskeva verosääntely

Suorituksensaajana olevaa hybridiyksikköä koskeva sääntely

Hybridilaki on ollut voimassa vuoden 2020 alusta. Hybridilain säännöksiä sovelletaan laissa tarkemmin säädetyllä tavalla yhteisön, avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön verotuksessa. Laissa säädetään menon vähennyskelpoisuutta ja tulon veronalaisuutta koskevista poikkeuksista, joita sovelletaan etuyhteydessä olevien henkilöiden välisiin suorituksiin sekä suorituksiin, jotka liittyvät niin sanottuihin strukturoituihin järjestelyihin. Lisäksi samassa yhteydessä tehtiin eräitä muutoksia kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta annettuun lakiin.

Hybridilain 2 §:n 2 kohdan mukaan hybridiyksiköllä tarkoitetaan yksikköä tai järjestelyä, joka katsotaan itsenäiseksi verovelvolliseksi yhden lainkäyttöalueen lakien mukaisesti ja jonka tulot tai menot katsotaan yhden tai useamman muun henkilön tuloiksi tai menoiksi toisen lainkäyttöalueen lakien mukaisesti. Määritelmä perustuu direktiivin 2 artiklan 9 kohdan kolmannen alakohdan i) kohtaan.

Hybridilain 4 §:ssä säädetään tilanteista, joissa hybridiyksikkö on suorituksensaajana. OECD:n 2015 raportissa hybridiyksikölle maksettua suoritusta koskee suositus 4, jossa käytetään termiä käänteinen hybridi (*reverse hybrid*). Pykälän ensimmäisen momentin mukaan meno ei ole vähennyskelpoinen siltä osin kuin vastaava tulo ei sisälly veropohjaan suorituksensaajan lainkäyttöalueella tai muulla lainkäyttöalueella, jolla tulo katsotaan saaduksi. Meno on vähennyskelpoton kuitenkin vain, jos verokohtelun eroavuus johtuu siitä, että meno vastaava tulo kohdistetaan suorituksen saaneen hybridiyksikön lainkäyttöalueella eri yksikölle kuin sellaisen henkilön lainkäyttöalueen verotuksessa, jolla on osuus hybridiyksikössä.

Pykälän toisessa momentissa säädetään ulkomaisen hybridiyksikön tilanteesta. Lainkohdan mukaan toisella lainkäyttöalueella sijaitsevan hybridiyksikön saama suoritus, joka ei sisälly veropohjaan tällä lainkäyttöalueella, on veronalaista tuloa siltä osin kuin se vastaa verovelvollisen osuutta hybridiyksikössä ja se vähennetään muun yksikön verotuksessa, eikä vähennystä evätä tämän lainkäyttöalueella. Lisäksi edellytetään, että verokohtelun eroavuus johtuu hybridiyksiköstä.

Lain esitöissä todetaan hybridilain 4 §:stä, että ”hybridiyksikkö voi säännöksessä tarkoitettussa tilanteessa sijaita Suomessa tai muulla lainkäyttöalueella. Säännöksen soveltamisen edellytyksenä ei olisi se, että suoritus tapahtuisi lainkäyttöalueelta toiselle. Säännös voisi tulla sovellettavaksi, vaikka suoritus tapahtuisi kahden suomalaisen yksikön välillä, jos tästä seuraa säännöksessä tarkoitettu verokohtelun eroavuus. - - - Henkilö, jolla on osuus hybridiyksikössä, voi sijaita Suomessa tai muulla lainkäyttöalueella.”¹⁸

Lisäksi lain esitöissä todetaan, että ”Säännöksessä tarkoitettujen verokohtelun eroavuuden olemassaolo voidaan käytännössä todeta sen perusteella, että verokohtelun eroavuutta ei olisi käsiteltävissä olevassa tilanteessa syntynyt siltä osin kuin suoritus olisi maksettu suoraan henkilölle tai

¹⁸ HE 68/2019 vp, s. 60. Ks. myös s. 29, jossa todetaan, että ”Kotimaisten osapuolten välillä verokohtelun eroavuus voi syntyä esimerkiksi silloin, kun kotimainen taho tekee suorituksen kotimaiselle kommandiittiyhtiölle, jonka osakkaat ovat ulkomaisia tahoja.”

yksikölle, joka omistaa osuuden hybridiyksiköstä. Verokohtelun eroavuutta ei katsottaisi syntyvän siltä osin kuin henkilö, jolla on osuus hybridiyksikössä, ja jolle osuus hybridiyksikön saamasta suorituksesta kohdistetaan, on esimerkiksi verovapaa yksikkö. Tässä tilanteessa suorituksen kuljettaminen hybridiyksikön kautta ei vaikuta verokohteluun.”¹⁹

Sekä voimassa oleva hybridilain 4 § että muutosdirektiivin 9 a artikla koskevat tilanteita, jotka liittyvät käänteiseen hybridiyksikköön (*reverse hybrid*). Käänteinen hybridi on yksikkö, jota pidetään verotuksellisesti läpivirtaavana perustamislainkäyttöalueellaan, mutta erillisenä verovelvollisena sijoittajan tai yhtiömiehen lainkäyttöalueella. Rakenne on verotuksellisesti läpinäkyvä (*transparent*), kun tulo virtaa verotettavaksi yksikön omistajatahoille. Verotuksellinen läpinäkyvyys voidaan teknisesti toteuttaa useilla eri tavoilla ja käytännöt vaihtelevat maittain.²⁰ Suomessa potentiaalisia käänteisiä hybridiyksiköitä ovat esimerkiksi kommandiittiyhtiöt ja avoimet yhtiöt, joita pidetään verotuksessa elinkeinoyhtyminä.

Muutosdirektiivin 9 a artiklan tarkoittamissa tilanteissa on kyse siitä, että hybridiyksikkö sijaitsee Suomessa. Direktiivin 9 a artiklassa ei ole kyse hybridilain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettusta menon vähennyskelpoisuuden epäämisestä tai saman pykälän 2 momentissa tarkoitettusta tulon veronalaisuudesta, vaan hybridiyksikön voiton verottamisesta. Tällaista tilanteita käsitellään edellä kuvatulla tavalla myös OECD:n 2015 raportin suosituksessa 5.²¹

Muutosdirektiivin 9 a artiklalle on asetettu direktiivissä erilainen implementointiaikataulu kuin muulle hybridisääntelylle. Voimassa oleva hybridejä koskeva verolainsäädäntö ei kata direktiivin 9 a artiklan edellyttämää sääntelyä, joten hybridisääntelyä on tämän vuoksi laajennettava.

Voimassa oleva etuyhteyden määritelmä hybridilaissa

Hybridijärjestelyjä koskevia säännöksiä sovelletaan pääsääntöisesti vain silloin, kun kyse on etuyhteydessä olevien tahojen välisestä hybridijärjestelystä.

Voimassa olevassa hybridilain 1 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään etuyhteyden määrittelystä tarkemmin. Hybridilain 1 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan etuyhteys vallitsee muun muassa silloin, kun toisella henkilöllä²² tai yksiköllä on suoraan tai välillisesti vähintään 50 prosentin osuus verovelvollisen äänioikeuksista tai pääomasta tai oikeus saada sen voitoista vähintään 50 prosenttia. Etuyhteyden määritelmä perustuu muutosdirektiivin 2 artiklan 4 kohtaan.²³ Hybridilain esitöiden mukaan ”Etuyhteyden käsitteellä olisi tässä esityksessä tarkoitettujen hybridijärjestelyjen kannalta merkitystä ensinnäkin silloin, kun tämän lain säännösten soveltamisen edellytyksenä oleva verokohtelun eroavuus syntyy verovelvollisen ja siihen etuyhteydessä olevan henkilön välillä. - - - Etuyhteydellä olisi merkitystä lisäksi silloin, kun verokohtelun eroavuus syntyy etuyhteydessä olevien henkilöiden välillä, mutta näistä kumpikaan ei ole verovelvollinen, jonka verotuksessa sääntelyn soveltamista tarkastellaan.”²⁴

¹⁹ HE 68/2019 vp, s. 60.

²⁰ OECD 2015 kappaleet 160–162.

²¹ Ks. myös HE 68/2019 vp, s. 26 taulukko, jossa on vertailtu direktiivin sääntelyä, kansallinen sääntelyä tai säännösehdotusta ja OECD:n suosituksia.

²² Hybridilain 2 §:n 3 kohdan mukaan henkilöllä tarkoitetaan luonnollista henkilöä ja yksikköä.

²³ Taustalla on myös veron kiertämisen estämistä koskevan direktiivi etuyhteyden määritelmä, ks. tästä tarkemmin HE 68/2019 vp, s. 47.

²⁴ HE 68/2019 vp, s. 48. Keskusverolautakunta on ottanut kantaa etuyhteyden muodostumiseen hybridilain 1 §:n 3 momentin nojalla ratkaisussaan KVL 2021/24 (ei lainvoimainen).

Muutosdirektiivin 9 a artiklan sanamuodon mukaan artikla soveltuu tilanteisiin, joissa yhdellä tai useammalla etuyhteydessä olevalla yksiköllä on suoraan tai välillisesti yhteensä vähintään 50 prosentin osuus äänioikeuksista tai pääomaosuuksista taikka oikeus vähintään 50 prosentin osuuteen voitosta hybridiyksikössä.

Sama muutosdirektiivin 2 artiklan 4 kohdan etuyhteyden määritelmä koskee sekä voimassa olevan hybridilain säännöksiä että muutosdirektiivin 9 a artiklaa. Muutosdirektiivin 9 a artiklan mukaisissa tilanteissa merkityksellistä on kuitenkin tarkastella etuyhteyden muodostumista yksikkömuotoisten sijoittajien tai yhtiömiesten välillä ja toisaalta näiden etuyhteystahojen omistusta suhteessa hybridiyksikköön. Voimassa oleva hybridilain 1 § kattaa monenlaisia hybridijärjestelyjä. Muutosdirektiivin 9 a artiklan kansallinen täytäntöönpano voi lakiteknisesti edellyttää etuyhteyden määrittelyä erikseen vain kyseessä olevaa säännöstä varten.

3.2 Yhtymiä koskeva yleinen sääntely kotimaisissa tilanteissa

Käänteinen hybridiyksikkö on yksikkö, jota pidetään verotuksellisesti läpivirtaavana perustamislainkäyttöalueellaan, mutta erillisenä verovelvollisena sijoittajan tai yhtiömiehen lainkäyttöalueella. Muutosdirektiivin 9 a artikla edellyttää tällaisten tilanteiden verokohtelun muuttamista, mikäli myös muut soveltamisedellytykset täyttyvät.

Tuloverolain 4 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan yhtymällä tarkoitetaan tässä laissa laivanisännistöyhtiötä, avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä ja sellaista kahden tai useamman henkilön elinkeinotoiminnan harjoittamista varten perustamaa muuta kuin yhteisönä pidettävää yhteenliittymää, joka on tarkoitettu toimimaan osakkaiden yhteiseen lukuun (*elinkeinoyhtymä*).

Tuloverolain 16 §:ssä säädetään elinkeinoyhtymän ja sen osakkaan verotuksesta. Elinkeinoyhtymä, kuten kommandiittiyhtiö tai avoin yhtiö, on verotuksessa niin sanottu laskentasubjekti. Tuloverolain 16 §:n mukaan elinkeinoyhtymä ei ole erillinen verovelvollinen. Yhtymälle vahvistetaan kuitenkin elinkeinotoiminnan tulos, joka jaetaan aikaisempien verovuosien tappioiden vähentämisen jälkeen verotettavaksi osakkaiden tulona niiden osuuksien mukaan, jotka heillä on yhtymän tuloon. Elinkeinotoiminnan tappio vähennetään yhtymän seuraavien verovuosien elinkeinotoiminnan tuloksista. Tuloverolain 16 §:ssä säädetään myös tilanteista, joissa elinkeinoyhtymällä on elinkeinotulon lisäksi maatalouden tuloa ja muuta tuloa ja siitä, miten yhtymän saamia osinkoja kohdellaan verotuksessa.

Tuloverolain 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan yhtymällä tarkoitetaan myös sellaista kahden tai useamman henkilön muodostamaa yhteenliittymää, joka harjoittaa maatilatalouden tuloverolain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua maatalon viljelyä tai hallintaa, metsätaloutta tai sellaisen kiinteistön hallintaa, josta yhteenliittymä on arvonlisäverovelvollinen tai hakeutunut arvonlisäverovelvolliseksi kiinteistön käyttöoikeuden luovuttamisesta arvonlisäverolain 30 §:n tarkoittamalla tavalla (*verotusyhtymä*).

Tuloverolain 15 §:ssä säädetään verotusyhtymän ja sen osakkaan verotuksesta. Verotusyhtymä ei ole erillinen verovelvollinen ja verotus toteutetaan osakkaiden tasolla. Yleisesti verovelvolliset osakkaat ovat verovelvollisia osuudestaan kotimaisen yhtymän tuloon osana rajoittamatonta verovelvollisuuttaan.

Muutosdirektiivin 9 a artikla koskee tilanteita, joissa syntyy käänteinen hybridiyksikkö, koska vähintään kaksi lainkäyttöaluetta kohtelee yksikköä verotuksessa eri tavoin. Direktiivi ei edellytä muutoksia puhtaasti kotimaisiin yhtymäverotustilanteisiin.

3.3 Yhtymiä koskeva yleinen sääntely ja oikeuskäytäntö rajat ylittävissä tilanteissa

Tuloverolain 10 §:n 6 kohdan mukaan osuus suomalaisen yhtymän tuloon, jäljempänä *tulo-osuus*, on Suomesta saatua tuloa. Tuloverolain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti Suomesta saatuna tulona se on veronalaista tuloa myös rajoitetusti verovelvolliselle sekä muulle kuin tuloverolain 9 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulle ulkomaiselle yhteisölle. Lisäksi tuloverolain 9 §:n 3 momentin mukaan, jos henkilöllä, joka ei asu Suomessa, tai ulkomaisella yhteisöllä tai yhteenliittymällä on Suomessa elinkeinon harjoittamista varten kiinteä toimipaikka, on tällainen henkilö, yhteisö tai yhteenliittymä 9 §:n 1 momentin 2 kohdan ja 2 momentin estämättä velvollinen suorittamaan veroa tulon perusteella kaikesta tähän kiinteään toimipaikkaan kuuluvaksi luettavasta tulosta. Kiinteästä toimipaikasta säädetään tuloverolain 13 a §:ssä.

Rajoitetusti verovelvollisen verotuksesta säädetään tarkemmin rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetussa laissa (627/1978), jäljempänä *lähdeverolaki*, ja tietyiltä osin verotusmenettelystä annetussa laissa (1558/1995).

Verosopimukset ja EU-oikeus voivat rajoittaa Suomen verotusoikeutta rajoitetusti verovelvollisen saamaan tuloon. Verosopimuksissa liiketuloa koskevan artiklan mukaan Suomella on tyyppillisesti verotusoikeus rajoitetusti verovelvollisen Suomesta saamaan liiketuloon, mikäli Suomeen muodostuu kiinteä toimipaikka.

Rajoitetusti verovelvollisten äänettömien yhtiömiesten osalta on oikeuskäytännössä katsottu, ettei Suomi ole verosopimuksissaan luopunut oikeudestaan verottaa rajoitetusti verovelvollisen äänettömän yhtiömiehen tulona kommandiittiyhtiön tuloa, joka liittyy Suomessa kiinteästä toimipaikasta harjoitettuun elinkeinotoimintaan (KHO 2002:34).

Verotuskäytännössä on katsottu, että korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen KHO 2002:34 mukaan yhtiömiehen tulona verotettavaksi jaettava elinkeinoyhtymän tuloa on arvioitava yhtiömiehen verotuksessa yhtymän toiminnan pohjalta. Siten, jos esimerkiksi suomalainen yhtymä tai ulkomainen yhtymä, jolla on Suomessa kiinteä toimipaikka, harjoittaa Suomessa elinkeinotoimintaa, on rajoitetusti verovelvolliselle ulkomaiselle yhtiömiehelle kuuluva tulo-osuus elinkeinotoiminnasta saatua tuloa.²⁵

Muutosdirektiivin 9 a artikla edellyttää, että artiklan soveltamisedellytysten täytyessä hybridisyksiköllä katsotaan olevan kotipaikka siinä jäsenvaltiossa, jossa se on perustettu tai johon se on sijoittautunut, ja sitä verotetaan sen tuloista siltä osin kuin näitä tuloja ei muutoin veroteta kyseessä olevan jäsenvaltion tai muun lainkäyttöalueen lainsäädännön mukaisesti. Jos yhtymällä on kiinteä toimipaikka ja tulo liittyy tähän kiinteään toimipaikkaan, Suomi lähtökohtaisesti verottaa rajoitetusti verovelvollisen tulo-osuutta tuloverolain säännösten nojalla eikä mahdollisesti soveltuva verosopimus yleensä estä Suomea käyttämästä verotusoikeutta. Tällaisessa tilanteessa ei synny muutosdirektiivin 9 a artiklassa tarkoitettua käänteisen hybridin verokohtelun eroavuutta koskevaa tilannetta, koska tulo ei jää verottamatta.

Muutosdirektiivin 9 a artiklassa tarkoitettu käänteisen hybridin verokohtelun eroavuutta koskeva tilanne voisi Suomessa voimassa olevan lainsäädännön mukaan muodostua silloin, kun yhtymällä on rajoitetusti verovelvollisia yhtiömiehiä, joille ei muodostu niiden oman tai yhtymän toiminnan perusteella kiinteää toimipaikkaa Suomeen. Tällainen tilanne voisi mahdollisesti

²⁵ Verohallinnon ohje: Rajoitetusti verovelvollisen ulkomaisen yhteisön tuloverotus Suomessa – Liiketulo ja muut Suomesta saadut tulot, Diaarinumero VH/5426/00.01.00/2020.

muodostua esimerkiksi silloin, jos kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies on ulkomainen eikä yhtymä harjoita Suomessa mitään toimintaa ja sillä on vain ulkomailta saatuja tuloja. Mikäli rajoitetusti verovelvollisilla yhtiömiehillä ei ole yhtymän toiminnan perusteella kiinteää toimipaikkaa Suomessa tai yhtymän saama tulo ei kuulu Suomessa sijaitsevaan kiinteään toimipaikkaan, kyseessä voisi olla direktiivissä tarkoitettu hybriditilanne, jonka verokohtelun muuttamista muutosdirektiivin 9 a artikla edellyttää. Toinen mahdollinen soveltamistilanne liittyy tuloverolain 9 §:n 5 ja 6 momentin mukaisiin tilanteisiin, joita käsitellään tarkemmin seuraavassa luvussa.

Edellä esitetty koskee elinkeinoyhtymiä eli kommandiittiyhtiöitä ja avoimia yhtiöitä ja niiden rajoitetusti verovelvollisia yhtiömiehiä. Tuloverolain 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen verotusyhtymien kohdalla ei voi syntyä muutosdirektiivin 9 a artiklassa tarkoitettua käänteisen hybridiyksikön verokohtelun eroavaisuustilannetta, koska verotusyhtymien toiminta käsittää maatalan viljelyä tai hallintaa, metsätaloutta tai tiettyjen kiinteistön hallintaa, joihin Suomessa on verotusoikeus tuloverolain 10 §:n 1 ja 2 kohdan ja verosopimusten säännösten nojalla. Tuloa ei voi jäädä verottamatta hybridiyksikön tilanteesta johtuen eikä direktiivi näin ollen edellytä muutosta niiden verotukseen.

3.4 Pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiömuotoisen vaihtoehtorahaston rajoitetusti verovelvollisten yhtiömiesten verokohtelu

Säätelyn pääpiirteet

Tuloverolain 9 §:n 5 ja 6 momentissa säädetään eräiden rajoitetusti verovelvollisten yhtiömiesten verokohtelusta, kun kyse on äänettömän yhtiömiehen sijoituksesta suomalaisen kommandiittiyhtiöön. Säännös koskee vain eräiden kommandiittiyhtiöiden rajoitetusti verovelvollisia yhtiömiehiä.

Tuloverolain 9 §:n 5 momentin mukaan poiketen siitä, mitä 3 momentissa säädetään, yksinomaan pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön rajoitetusti verovelvollisen äänettömän yhtiömiehen, johon sovelletaan Suomen ja kyseisen yhtiömiehen asuinvaltion välillä solmittua kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevaa sopimusta, osuutta vastaava osa kommandiittiyhtiön saamasta tulosta on veronalaista tuloa vain siltä osin kuin tulo olisi rajoitetusti verovelvollisen suoraan saamana ollut veronalaista. Jos osakkaan veronalainen tulo ylittää kyseisen osakkaan osuuden yhtymän tuloon, ylittävä osa luetaan veronalaiseksi tuloksi kymmenenä seuraavana verovuotena sitä mukaa kuin tulo-osuutta kertyy. Pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön on oltava vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014) tarkoitettu vaihtoehtorahasto, jonka yhtiösopimuksen mukaisena ja tosiasiallisena ainoana tarkoituksena on pääomasijoitustoiminnan harjoittaminen. Tuloverolain 9 §:n 6 momentin mukaan, mitä 5 momentissa säädetään, sovelletaan myös rajoitetusti verovelvolliseen, jonka osuutta vastaava osa mainitussa momentissa tarkoitettusta tulosta muodostuu yhden tai useamman kotimaisen tai ulkomaisen yhtymän tulo-osuuden perusteella edellyttäen, että rajoitetusti verovelvolliseen sovelletaan Suomen ja rajoitetusti verovelvollisen asuinvaltion välillä solmittua kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevaa sopimusta ja että ulkomainen yhtymä on rekisteröity sellaisella lainkäyttöalueella tai perustettu sellaisen lainkäyttöalueen lainsäädännön mukaisesti, jonka kanssa on sovittu viranomaisten välisestä tietojenvaihdosta veroasioissa.

Säätelyn taustalla on vuonna 2005 tehty muutos, jonka tarkoituksena oli saattaa ulkomaisen pääomasijoittajan suomalaisen kommandiittiyhtiömuotoisen pääomarahaston kautta tekemä sijoitus suomalaiseen kohdeyritykseen verotuksellisesti samaan asemaan kuin suoraan suomalai-

seen kohdeyritykseen tehty sijoitus. Vuonna 2019 tuloverolain 9 §:n 5 momentin sääntelyä laajennettiin uuden 6 momentin nojalla myös eräisiin niin sanottuihin rahastojen rahasto -rakenteisiin. Muutoksen tavoitteena oli saattaa ulkomaisen pääomasijoittajan rahastojen rahaston ja edelleen suomalaisen kommandiittiyhtiömuotoisen pääomarahaston kautta tekemä sijoitus suomalaiseen kohdeyritykseen verotuksellisesti samaan asemaan kuin suoraan suomalaiseen kohdeyritykseen tehty sijoitus.

Tuloverolain 9 §:n 5 momentin nojalla rajoitetusti verovelvollisen sijoittajan verotus tapahtuu käytännössä tulotyyppikohtaisesti, mikäli säännöksen soveltamisedellytykset täyttyvät. Tämä johtaa siihen, että osakkeiden luovutusvoitot ja korkotulot eivät ole veronalaista tuloa, koska ne eivät olisi suoraan saatuihin rajoitetusti verovelvolliselle veronalaista tuloa. Osinkotulon veronalaisuus riippuu Suomen ja ulkomaisen sijoittajan asuinvaltion solmiman verosopimuksen määräyksistä. Lähdeverolain 3 g §:n mukaan tuloverolain 9 §:n 5 momentissa tarkoitettu kommandiittiyhtiö on verollinen perimään lähdeveroa samassa lainkohdassa tarkoitettuna rajoitetusti verovelvollisen osuuteen yhtymän tuloon sisältyvästä 3 §:ssä tarkoitettua tulosta eli esimerkiksi osinkotulosta. Tulo-osuuden veronalaisuuteen voi vaikuttaa myös EU-oikeus (esimerkiksi KVL 35/2016, ei muutosta, KHO 14.11.2017, taltio 5902).

Vaikka rajoitetusti verovelvollisen sijoittajan verotus tapahtuukin tulotyyppikohtaisesti, suomalaisesta yhtymästä saatavan tulo-osuuden määrittelyllä on merkitystä erityisesti tappiollisessa tilanteessa. Tuloverolain 9 §:n 5 momentin mukaisesti osakkaan verovuoden veronalainen tulo on enintään osakkaan osuus yhtymän tuloon. Näin voidaan välttää tilanne, jossa kokonaisuudessaan tappiollisen yhtymän kautta saatuun tuloon kohdistuisi verotus Suomessa. Yhtymän verovuosi-kohtainen tappiollinen tulos johtaa ulkomaisen sijoittajan saaman Suomessa veronalaisen tulo verotuksen lykkääntymiseen seuraavalle kymmenelle verovuodelle. Edellisten verovuosien veronalainen tulo verotetaan sitä mukaa kuin osakkaalle kertyy yhtymästä tuloosuutta, joka perustuu yhtymän positiiviseen elinkeinotoiminnan tulokseen.

Pääomasijoitustoimintaa harjoittavalla kommandiittiyhtiöllä tarkoitetaan kommandiittiyhtiötä, jonka yhtiösopimuksen mukaisena ja tosiasiallisena ainoana tarkoituksena on pääomasijoitustoiminnan harjoittaminen. Pääomasijoitustoiminnan käsitettä kommandiittiyhtiömuotoisissa pääomarahastorakenteissa on arvioitu myös oikeuskäytännössä. Tuloverolain 9 §:n 5 momentissa tarkoitetuiksi yksinomaan pääomasijoitustoimintaa harjoittaviksi kommandiittiyhtiöiksi on katsottu myös kiinteistörahasto (KHO 2007:10) ja kotimainen rahastojen rahasto (KHO 2007:11).

Vuonna 2019 tuloverolain 9 §:n 5 momenttiin lisättiin vaatimus siitä, että pääomasijoitustoimintaa harjoittava kommandiittiyhtiö on myös vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettu vaihtoehtorahasto.²⁶ Pääomasijoitustoiminnan harjoittamista koskevaa edellytystä pidettiin alkuperäisen säännöksen säätämisen yhteydessä perusteltuna säännöksen soveltamisalan kohdentamisen takia, sillä se erottaa pääomarahaston tekemät sijoitukset muusta liiketoiminnan harjoittamisesta.²⁷ Tuloverolain 9 §:n 5 momentin säätämishetkellä pääomasijoitustoimiala ei kuitenkaan ollut säänneltyä. Pääomasijoitustoimialaan on vaikuttanut keväällä 2014 voimaan tullut vaihtoehtorahastojen hoitajista annettu laki, jolla panttiin täytäntöön vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitajista ja direktiivin 2003/41/EY ja 2009/65/EY sekä asetuksen

²⁶ Muutokseen sisältyi siirtymäsäännös, jonka mukaan ennen lain voimaantuloa rekisteröityjen pääomasijoitustoimintaa harjoittavien kommandiittiyhtiöiden sijoittajien osalta vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain soveltamista koskevaa vaatimusta sovellettaisiin kuitenkin ensimmäisen kerran vasta vuodelta 2024 toimitettavassa verotuksessa.

²⁷ HE 64/2005 vp.

(EY) N:o 1060/2009 ja (EU) N:o 1095/2010 muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/61/EU, jäljempänä *AIFM-direktiivi*. Vaihtoehtorahastojen hoitajista annetulla lailla laajennettiin rahoitusmarkkinasääntely koskemaan aikaisemmin elinkeinopauden nojalla harjoitettua omaisuudenhoitoon rinnastettavaa kommandiittiyhtiömuotoista pääomasijoittamista ja kiinteistösijoittamista. Vuodesta 2014 on sovellettu vaihtoehtorahastojen hoitajista annettua lakia ja tämä sääntelykehikko katsottiin perustelluksi ottaa huomioon tuloverolain säännöksen soveltamisalan muutoksen yhteydessä. Käytännössä suurin osa pääomasijoitustoimintaa harjoittavista kommandiittiyhtiömuotoisista rahastoista on myös vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettuja vaihtoehtorahastoja.²⁸

Tuloverolain 9 §:n 5 ja 6 momentin sääntely perustuu siihen, että rajoitetusti verovelvollista kommandiittiyhtiön yhtiömiestä verotetaan kuin yhtiömiestä saisi tuloa suoraan Suomesta. Kyseessä on siten läpivirtaavaan kohteluun perustuva verotusmalli. Näin ollen tuloverolain 9 §:n 5 ja 6 momentissa tarkoitettujen kommandiittiyhtiöiden voisi olla muutosdirektiivin 9 a artiklassa tarkoitettuja käänteisiä hybridiyksiköitä, mikäli direktiivin muut soveltamisalalla olevat täyttyisivät eikä muutosdirektiivin 9 a artiklan 2 kohdan yhteissijoitusvälineitä koskeva poikkeus soveltuisi. Nykyistä sääntelyä olisi muutettava vastaamaan muutosdirektiivin vaatimuksia.

Yhteissijoitusvälineitä koskevan poikkeuksen suhde voimassa olevaan lainsäädäntöön

Veron kiertämisen estämistä koskevan direktiivin 9 a artiklan 2 kohdan mukaan artiklaa sovellettaessa yhteissijoitusvälineellä (*collective investment vehicle*) tarkoitetaan sijoitusrahastoa tai välinettä, joka on laajaomisteinen, jolla on hajautettu arvopaperisalkku ja jota koskevat sijoittajansuojasäännökset maassa, johon se on sijoittautunut.

Suomen nykyisessä kansallisessa verolainsäädännössä ei ole olemassa muutosdirektiivin 9 a artiklan 2 kohtaa täysin vastaavaa määritelmää. Arvioitaessa kansallisen lainsäädännön nykytilaa suhteessa muutosdirektiivin poikkeuksen edellyttämään sääntelyyn, voidaan tarkastella myös yleisemmin olemassa olevaa rahastoja koskevaa sääntelyä. Jäljempänä käytetään myös yleistermiä ”rahasto” muutosdirektiivissä käytetyn termin ”väline” sijaan.

EU:ssa siviilioikeudellista sijoitusrahastosääntelyä koskee niin sanottu UCITS-direktiivi²⁹, jonka taustalla on ollut tavoite kehittää eurooppalaista säänneltyä yhteisen sijoittamisen instrumenttia, UCITS-rahastoa (*undertaking for collective investment in transferable securities*). Edellä mainitun AIFM-direktiivin sisältämän vaihtoehtorahastosääntelyn tultua voimaan myös muu kuin sijoitusrahastodirektiivissä säännelty yhteinen sijoittaminen on tullut EU-sääntelyn piiriin. Muutosdirektiivin yhteissijoitusvälineitä koskeva määritelmä ei kuitenkaan perustu suoraan AIFM- tai UCITS-direktiivien määritelmiin.

Suomessa UCITS-direktiivissä tarkoitettuja yhteissijoitusyrityksiä ovat sijoitusrahastolaissa (213/2019) tarkoitettujen sijoitusrahastot. Tuloverolain 3 §:n nojalla sijoitusrahasto on verotuksessa erillinen yhteisö, joka on kuitenkin vapautettu verosta tuloverolain 20 a §:n nojalla. Tuloverolain 20 a §:ssä säädetään tarkemmin sijoitusrahaston verovapauden edellytyksistä. Koska tuloverolain 20 a §:ssä tarkoitettu sijoitusrahasto ei ole Suomen verotuksessa läpivirtaava, se ei

²⁸ HE 306/2018 vp.

²⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/65/EY siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta (uudelleenlaadittu toisinto).

kuulu lainkaan muutospäätösiin 9 a artiklan soveltamisalaan eikä sen kohdalla ole tarvetta arvioida tarkemmin yhteissijoitusvälineitä koskevan poikkeuksen soveltumista.

AIFM-direktiivi on edellä todetulla tavalla pantu Suomessa täytäntöön lailla vaihtoehtorahastojen hoitajista. Lain 2 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan vaihtoehtorahastolla tarkoitetaan yhteisöä tai muuta yhteistä sijoittamista, jossa varoja hankitaan useilta sijoittajilta ja sijoitetaan määritellyn sijoituspolitiikan mukaisesti sijoittajien eduksi ja jolta ei edellytetä sijoitusrahastodirektiivin 5 artiklassa tarkoitettua lupaa. AIFM-direktiivi ei ota kantaa siihen, missä oikeudellisessa muodossa vaihtoehtorahasto toimii, joten vaihtoehtorahaston oikeudellista muotoa ei ole erikseen säännelty myöskään kansallisessa laissa.³⁰ Suomessa tyyppillisiä vaihtoehtorahaston oikeudellisia muotoja ovat kommandiittiyhtiöt, osakeyhtiöt ja sopimusperusteiset erikoissijoitusrahastot. Erityisesti pääomasijoitustoimintaa harjoitetaan Suomessa pääasiallisesti kommandiittiyhtiön muodossa, jolloin pääomarahastoa hoitava osakeyhtiömuotoinen hallinnointiyhtiö toimii määrääkällisen kommandiittiyhtiön vastuunalaisena yhtiömiehenä ja sijoittajat kommandiittiyhtiön äänettöminä yhtiömiehinä. Kommandiittiyhtiömuotoinen rahasto voi harjoittaa myös esimerkiksi kiinteistösijoitustoimintaa.³¹

Osakeyhtiö ja sopimusperusteinen erikoissijoitusrahasto ovat verotuksessa tuloverolain 3 §:ssä tarkoitettuja erillisiä yhteisöjä. Näin ollen ne eivät kuulu muutospäätösiin 9 a artiklan soveltamisalaan.

Sen sijaan Suomessa perustettu kommandiittiyhtiömuotoinen vaihtoehtorahasto voi edellä kuvatulla tavalla olla muutospäätösiin 9 a artiklan soveltamisalan piirissä, sillä kommandiittiyhtiö ei ole erillinen verovelvollinen Suomessa. Tällainen mahdollinen soveltamisalan piiriin kuuluva tilanne liittyy erityisesti tuloverolain 9 §:n 5 ja 6 momentissa tarkoitettuihin kommandiittiyhtiömuotoisiin vaihtoehtorahastoihin tai kommandiittiyhtiöihin, jotka harjoittavat pääomasijoitustoimintaa³², sillä niiden rajoitetusti verovelvollisiin yhtiömiehin voidaan tietyin edellytyksin soveltaa edellä tarkemmin kuvattua läpivirtaukseen perustuvaa tulotyyppikohtaista verotusta. Direktiivin yhteissijoitusvälineitä koskevaa poikkeusta tulee siten tarkastella erityisesti suhteessa kommandiittiyhtiömuotoisiin vaihtoehtorahastoihin. Sama koskee myös tilannetta, jossa vaihtoehtorahasto olisi poikkeuksellisesti perustettu avoimeksi yhtiöksi.

Muutospäätösiin määritelmä edellyttää, että rahasto on laajaomisteinen (*widely held*). Vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain määritelmän mukaan vaihtoehtorahaston on hankittava varoja useilta sijoittajilta. Lain esitöiden mukaan arvio usean sijoittajan olemassaolosta tulee

³⁰ Ks. HE 94/2013 vp (s. 90–91), jonka mukaan ”vaihtoehtorahastojen oikeudellinen muoto on tyyppillisesti osakeyhtiö tai kommandiittiyhtiö, mutta voi olla myös esimerkiksi osuuskunta tai rekisteröity avoin yhtiö. Jopa konkludenttisesti syntyneellä avoimella yhtiöllä voi olla velvollisuus hakeutua toimilupavalvottavaksi. - - Vaikka avoin yhtiö ei ole nykyään suosittu tapa järjestää sijoitustoimintaa, se on periaatteessa mahdollinen.”

³¹ Kiinteistörahastojen verotusta on tarkasteltu laajemmin esimerkiksi valtiovarainministeriön asettaman työryhmän raportissa Eräiden osinkojen lähdeverotuksen ja kiinteistösijoituksista saatujen voittojen verotuksen uudistaminen, Valtiovarainministeriön julkaisu – 2021:31.

³² Kuten edellä on todettu, eräiden pääomasijoitustoimintaa harjoittavien kommandiittiyhtiöiden sijoittajien osalta vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain soveltumista koskevaa vaatimusta sovelletaan ensimmäisen kerran vasta vuodelta 2024 toimitettavassa verotuksessa.

tehdä tapauskohtaisesti ja ottaen huomioon direktiivin määritelmä sekä direktiivin tulkintaa ohjaava suhteellisuusperiaate.³³ Vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa yhteistä sijoitus-toimintaa harjoittaville kommandiittiyhtiömuotoisille vaihtoehtorahastoille ei ole asetettu nimenomaisia vähimmäisvaatimuksia yhtiömiesten lukumäärästä. Lain esitöiden mukaan tulkin-nat AIFM-direktiivin edellyttämistä useista sijoittajista vaihtelevat.³⁴ Euroopan arvopaperi-markkinaviranomainen (ESMA) on antanut ohjeet AIFM-direktiivin keskeisistä käsitteistä.³⁵ Useiden sijoittajien käsitettä koskevan ohjeen mukaan yritystä voidaan pitää useilta sijoittajilta pääomaa hankkivana yrityksenä silloinkin, kun yrityksellä on tosiasiallisesti vain yksi sijoittaja. Muutosdirektiivissä tarkoitettu laajaomisteisuus ja vaihtoehtorahastoille asetettu usean sijoitta-jan vaatimus eivät näin ollen ole yhteneviä.

Muutosdirektiivin määritelmä edellyttää, että rahastolla on hajautettu arvopaperisalkku (*a di-versified portfolio of securities*). UCITS-rahastoja koskevan sijoitusrahastolain 13 luvun 1 §:n mukaan rahastoyhtiön on hajautettava sijoitustoiminnasta aiheutuvat riskit sijoittaessaan sijoitusrahaston varoja. Luvun 7 §:ssä säädetään tarkemmin sijoitusrahaston varojen sijoittamista koskevista vähimmäishajautusvaatimuksista. Vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain esi-töissä on todettu, että vaihtoehtorahastolta ei edellytetä sijoitusrahastoja vastaavalla tavalla ris-kien hajauttamista.³⁶ Vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain esitöiden mukaan vaihtoehto-rahastolla tulee olla määritelty sijoituspolitiikka, joka voi ilmetä eri tavoin. Sijoituspolitiikan tarkoituksena on määritellä, kuinka yhteissijoitushankkeeseen kootut varat on sijoitettava, jotta aikaansaadaan yhteistä tuottoa sijoittajille. Sijoituspolitiikka määrittelee sijoituksia ohjaavia suuntaviivoja, jotka voivat koskea sijoitusten luokkaa, allokaatiota, sijoitusstrategioiden käyt-töä, alueellista allokaatiota, vivutuksen käyttöä, ajallista sitoutumista sijoituksiin ja riskien ha-jautusta edistäviä muita rajoituksia.³⁷ ESMA:n määrittelemän sijoituspolitiikan käsitettä koske- van ohjeen mukaan sijoitustoiminnan ohjeet voivat perustua yhteen tai useampaan edellä mai-nituista kriteereistä.³⁸ AIFM-direktiivi tai vaihtoehtorahastojen hoitajista annettu laki eivät kui- tenkaan aseta vaihtoehtorahaston sijoitusportfoliolle suoria rajoituksia tai vaatimuksia. Vaihto- ehtorahaston sijoitustoiminta ei lähtökohtaisesti ole yhtenevä muutosdirektiivin hajautettua ar- vopaperisalkkua koskevan määritelmän kanssa.

Muutosdirektiivin määritelmä edellyttää, että rahastoa koskevat sijoittajansuojasäännökset (*in-vestor-protection regulation*) maassa, johon se on sijoittautunut. AIFM-direktiivin tavoitteena on ollut rahoitusmarkkinoiden makrotason vakautteen kohdistuvien riskien hallitseminen sekä sijoittajansuojan turvaaminen. Vaihtoehtorahaston voidaan siten katsoa täyttävän sijoittajansuo- jasäännöksiä koskevan vaatimuksen.

Edellä kuvatun mukaisesti muutosdirektiivin 9 a artiklan yhteissijoitusvälineitä koskevan poik- keuksen täytäntöönpano kansallisesti edellyttäisi nimenomaista lisäystä kansalliseen verolain- säädäntöön, sillä vastaavaa määritelmää ei ole tällä hetkellä verolainsäädännössä tai muussa rahastoja koskevassa lainsäädännössä.

³³ HE 94/2013 vp, s. 67.

³⁴ HE 94/2013 vp, s. 201.

³⁵ ESMA/2013/61, 13.8.2013, s. 6.

³⁶ HE 94/2013 vp, s. 217.

³⁷ HE 94/2013 vp, s. 67.

³⁸ ESMA/2013/61, 13.8.2013, s. 7.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että muutosdirektiivin 9 a artikla pantaisiin täytäntöön laajentamalla rajoitetusti verovelvollisten yhtiömiesten verovelvollisuutta direktiivissä tarkoitetuissa käänteisen hybridiyksikön tilanteissa.

Nykyään hybridijärjestelyjen verotustilanteista säädetään hybridilaissa. Ehdotetut muutokset esitetään toteuttaviksi lakiin lisättävän uuden 8 a §:n nojalla, jossa määriteltäisiin käänteisen hybridiyksikön soveltamistilanteet. Lainkohdassa ehdotetaan säädettävän tarkemmin myös etuyhteyden määritelmästä. Lisäksi ehdotetut muutokset edellyttäisivät muutoksia verovelvollisuuden alueellisen ulottuvuuteen tuloverolain 9 ja 10 §:ssä.

Sääntelyä sovellettaisiin sellaisiin elinkeinoyhtiöihin, joilla on rajoitetusti verovelvollinen yhtiömies, joka on hybridilain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettu yksikkö ja jolla olisi yksin tai yhdessä siihen etuyhteydessä olevien vastaavien rajoitetusti verovelvollisten yhtiömiesten kanssa suoraan tai välillisesti vähintään 50 prosentin osuus yhtiön äänioikeuksista tai pääomasta tai oikeus saada vähintään 50 prosenttia sen voitoista. Käänteisen hybridiyksikön tilanne vallitsee silloin, kun kotimainen yhtiö katsotaan rajoitetusti verovelvollisen yhtiömiehen tai yhtiömiesten asuinvaltiossa erilliseksi verovelvolliseksi eikä yhtiömiehen asuinvaltio tai Suomi verota tätä tulo-osuutta.

Ehdotettua sääntelyä sovellettaessa on tarkoitus ottaa huomioon direktiivissä edellytetyllä tavalla sekä suora että välillinen osuus elinkeinoyhtiössä. Sääntelyä sovellettaisiin myös silloin, kun rajoitetusti verovelvollisen yksikön omistus muodostuisi sellaisen välillisen omistusrakenteen kautta, jossa elinkeinoyhtiön välitön yhtiömies olisi ulkomainen verotuksellisesti läpivirtaava yksikkö. Tällaisen yhtiömiehen kohdalla asuinvaltiolla tarkoitettaisiin sijaintivaltiota. Tämä vastaisi myös direktiivin sanamuotoa, jonka mukaan tarkastellaan lainkäyttöaluetta, jolla yksikkö sijaitsee.

Ehdotuksen mukaan tuloverolain 9 §:n 5 tai 6 momentin erityissäännöksiä ei sovellettaisi rajoitetusti verovelvollisen yhtiömiehen tai yksikön verotuksessa, mikäli kyseessä olisi ehdotetussa hybridilain 8 a §:ssä tarkoitettu käänteisen hybridiyksikön tilanne. Ehdotettu sääntely laajentaisi tällaisten rajoitetusti verovelvollisten verovelvollisuutta Suomeen. Lisäksi elinkeinoyhtiön rajoitetusti verovelvollisen yhtiömiehen verovelvollisuutta ehdotetaan laajennettavaksi ehdotetun hybridilain 8 a §:ssä tarkoitettua käänteisen hybridiyksikön tilanteissa sellaiseen kotimaisesta yhtiöstä saatuaan tulo-osuuteen, joka ei pääsäännön mukaan ole ollut veronalaista siitä syystä, että tulo ei ole liittynyt Suomessa sijaitsevaan kiinteään toimipaikkaan.

Ehdotettua sääntelyä ei kuitenkaan sovellettaisi lainkaan, mikäli käänteinen hybridiyksikkö eli säännöksen soveltamisalaan piiriin kuuluva yhtiö olisi säännöksessä tarkemmin määritelty vaihtoehtorahasto. Vaihtoehtorahaston olisi oltava laajaomisteinen ja sillä olisi oltava hajautettu arvopaperisalkku. Nykyisen vaihtoehtorahastoja koskevan sääntelyn ja muutosdirektiivin edellyttämän tarkemman määritelmän erojen takia säännöksessä tarkoitettu vaihtoehtorahasto ei välttämättä kattaisi kaikkia nykyisiä kommandiittiyhtiömuotoisia vaihtoehtorahastoja. Ehdotetulla sääntelyllä ei olisi tarkoitus muuttaa rahastoja koskevaa verosääntelyä laajemmin, vaan ainoastaan määrittellä muutosdirektiivin edellyttämä soveltamisala nyt ehdotettua sääntelyä varten.

Direktiivin sääntelymalli perustuu hybridiyksikön verotuksellisen läpivirtauksen rajoittamiseen siten, että käänteinen hybridiyksikkö säädettäisiin erilliseksi verovelvolliseksi. Tässä esityksessä sääntelymalliksi ehdotetaan kansallisen yhtymäverotuksen erityspiirteiden johdosta rajoitetusti verovelvollisten yhtiömiesten verovelvollisuuden laajentamista. Ehdotuksella ei ole tarkoitus muuttaa yhtiömiesten verovelvollisuutta muissa kuin direktiivin edellyttämässä käänteisen hybridiyksikön tilanteissa.

Siltä osin kuin ehdotettu sääntely perustuisi siihen, että tuloverolain 9 §:n 5 ja 6 momentit eivät enää soveltuisi, verotus perustuisi nykytilanteen mukaiseen pääsääntöön. Oikeuskäytännössä on katsottu, ettei Suomi ole verosopimuksissaan luopunut oikeudestaan verottaa tuloa (KHO 2002:34). Muissa muutospäätöksissä 9 a artiklan edellyttämässä tilanteissa ehdotettava säännös poikkeaa taustaltaan ja tavoitteiltaan pääsääntöön mukaisista yhtymäverotustilanteista. Ehdotettavalla sääntelyllä olisi tarkoitus voimaan saattaa muutospäätöksissä 9 a artikla, jonka mukaan käänteisen hybridiyksikön tilanteen vallitessa yhtymän tulo on verotettava sen sijaintivaltiossa eli direktiivi edellyttää soveltamaan näihin tilanteisiin erityissääntöksiä. Ehdotetun sääntelyn soveltamisedellytysten täytyessä Suomessa rajoitetusti verovelvollisen yhtiömiehen tulo-osuus olisi Suomessa veronalaista, mikäli tuloa ei muutoin verotettaisi yhtiömiehen asuinvaltiossa. Verosopimusten keskeisenä tarkoituksena on juridisen kaksinkertaisen verotuksen poistaminen. Juridisella kaksinkertaisella verotuksella tarkoitetaan sitä, että samaa verovelvollista verotetaan samasta tulosta kahdessa (tai useammassa) valtiossa. Käänteisen hybridiyksikön tilanteessa riskiä juridiseen kaksinkertaiseen verotukseen ei ole.

Myös OECD:n verosopimuskommentaarissa yhtymäverotustilanteita, joissa tulo-osuutta ei veroteta yhtymän sijaintivaltiossa eikä yhtiömiehen asuinvaltiossa, on arvioitu eri tavoin kuin muita rajat ylittävien tulo-osuuksien verotustilanteita. OECD:n vuoden 2014 verosopimuskommentaarin mukaan yhtiömiehen oikeutta vedota tulo-osuuden verosopimuksetuihin voidaan rajoittaa tilanteissa, jossa yhtymän sijaintivaltio kohtelee yhtymää läpinäkyvästi ja yhtiömiehen asuinvaltio puolestaan erillisenä yhtiönä.³⁹ Myös verosopimusten soveltamistilanteissa tulisi ottaa huomioon, onko yhtymä käänteisen hybridiyksikön tilanteessa.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Hybridijärjestelyjä koskevan EU-sääntelyn tavoitteena on turvata yhteisöveropohjaa jäsenvaltioissa. EU-sääntelyn taustalla on kansainvälinen OECD-tasolla tehty työ. Sääntelyllä pyritään varmistamaan tulojen ja menojen tarkoituksenmukainen käsittely verotuksessa myös rajat ylittävissä järjestelyissä. Varsinaisena tarkoituksena on ennaltaehkäistä hybridijärjestelyjä. Direktiivien valmisteluvaiheessa arvioitiin, että säännösten soveltamistilanteet, joissa esimerkiksi menon vähentäminen evättäisiin verotuksessa, jäisivät käytännössä vähäisiksi.⁴⁰ Direktiivien ensisijainen tarkoitus ei ole verotuoton kasvattaminen, vaan veronkiertämistoimien ennaltaehkäiseminen.

Muutos koskisi suomalaisen elinkeinoyhtymän rajoitetusti verovelvollisten yhtiömiesten tuloa, silloin kun yhtiömiehen on hybridilain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettu yksikkö ja tulo ei liity Suo-

³⁹ Model Tax Convention on Income and on Capital: Condensed Version (as it read on 15 July 2014), s. 48, kohta 6.2.

⁴⁰ BEPS-toimenpiteiden taloudellisten vaikutusten arviointiraportti, Valtiovarainministeriön julkaisu – 26/2017, s. 93.

messa sijaitsevaan kiinteään toimipaikkaan tai kyse on tuloverolain 9 §:n 5 ja 6 momentin mukaisesta tilanteesta, jossa yhtiömiestä verotetaan läpivirtausperiaatteen mukaisesti yhtymäosuudesta ikään kuin yhtiömies saisi tulon suoraan. Lisäksi edellytetään, että yhtiömiehellä on yksin tai etuyhteydessä olevan yksikön kanssa yhteensä vähintään 50 prosentin osuus äänioikeuksista tai pääomaosuuksista taikka oikeus vähintään 50 prosentin osuuteen yhtymän voitosta ja että yhtiömiehen sijaintivaltio ei verota yhtymästä saatua tuloa siitä syystä, että yhtymä katsotaan erilliseksi verovelvolliseksi. Lisäksi edellytetään, että muutosdirektiivissä tarkoitettu yhteissijoitusvälineitä koskeva poikkeus ei soveltuisi.

Kaupparekisteritietojen mukaan Suomessa oli vuoden 2021 alussa hieman yli 25 400 kommandiitti-yhtiötä ja noin 8 900 avointa yhtiötä.⁴¹ Näistä vain pienellä osalla on rajoitetusti verovelvollisia yhtiömiehiä. Tätä joukkoa on kartoitettu Verohallinnosta saatujen verovuotta 2019 koskevien tietojen avulla. Näiden tietojen perusteella vuonna 2019 hieman alle 200 yhtymällä oli rajoitetusti verovelvollinen yhtiömies, joka on muu kuin luonnollinen henkilö.⁴² Yhtymien yhtiömiesten äänioikeusosuuksista tai pääomaosuuksista ei ole käytettävissä tietoa. Verotustietoihin sisältyy kuitenkin tieto yhtiömiehen tulo-osuudesta niiltä osin kuin tulo-osuus on veroilmoituksella ilmoitettu. Tämä tieto voi poiketa äänioikeusosuudesta ja pääomaosuudesta.⁴³ Voidaan kuitenkin arvioida, että ilmoitettu tulo-osuustieto karkeasti vastaa yhtiömiehen äänioikeusosuutta. Verotustietojen mukaan edellä mainituista noin 200 yhtymästä 50 on sellaisia, joista rajoitetusti verovelvollisen yhtiömuotoisen yhtiömiehen tulo-osuus yhtymästä on vähintään 50 prosenttia. Yhtymistä noin 50:llä tulo-osuustietoja ei ole tai ne ovat puutteelliset. Näistä yhtymistä 18 on sellaisia, joiden toiminta on merkitty päättyväksi vuoden 2021 alkuun mennessä. Tämän perusteella voidaan karkeasti arvioida, että yhtymistä noin 50–80 olisi sellaisia, joiden rajoitetusti verovelvollisen yhtiömiehen, joka on muu kuin luonnollinen henkilö, äänioikeusosuus tai pääomaosuus olisi vähintään 50 prosenttia. Direktiivissä tarkoitettu yhtiömiehen äänioikeusosuus tai pääomaosuus voi muodostua myös useamman toisiinsa etuyhteydessä olevan yhtiömiehen omistuksen kautta. Rajoitetusti verovelvollisten yhtiömiesten välisistä etuyhteyssuhteista ei kuitenkaan ole saatavilla tarkempia tietoja.

Ehdotetut säännökset soveltuisivat kuitenkin vain pieneen osaan mainituista 50–80 yhtymästä. Ensinnäkin, ehdotus soveltuu vain niihin yhtymiin, joihin soveltuu nykyisin tuloverolain 9 §:n 5 ja 6 momenttien momentin mukainen sääntely tai joille ei muodostu kiinteää toimipaikkaa Suomeen. Vuoden 2019 tietojen mukaan Suomessa oli 135 yhtymämuotoista pääomarahastoa, joissa oli vähintään yksi ulkomainen yhteisö äänettömänä yhtiömiehenä.⁴⁴ Kuten edellä on todettu, vuonna 2019 hieman alle 200 yhtymällä oli rajoitetusti verovelvollinen yhtiömies, joka on muu kuin luonnollinen henkilö. Siten voidaan karkeasti arvioida, että hieman yli puolet 50–

⁴¹ <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystenlkm/lkm.html>.

⁴² Tiedot perustuvat kaupparekisteritietoihin, joita on täydennetty veroilmoitustiedoilla. Tiedoissa on epävarmuutta johtuen muun muassa ilmoituspuutteista.

⁴³ Avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain 2 luvun 9 §:ssä säädetään avoimen yhtiön voitonjaosta yhtiömiesten kesken. Lain 2 luvun säännökset ovat tahdonvaltaisia eli niitä sovelletaan, jollei yhtiösopimuksessa ole toisin sovittu (AKYL 2 luku 1 §). Kommandiittiyhtiön tulo jaetaan verotettavaksi yhtiömiesten tulona yhtiösopimuksen tai muun sopimuksen voitonjakomääräyksen mukaisesti. Mikäli yhtiösopimuksessa tai muussa sopimuksessa ei ole sovittu voitonjaosta, noudatetaan avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain 7 luvun 4 §:n voitonjakoa koskevaa säännöstä.

⁴⁴ Nämä ovat yhtymiä, joiden yhtiömiehiin tuloverolain 9 §:n 5 ja 6 momentti voisivat lähtökohtaisesti soveltua, mutta käytettävissä ei ole tarkempaa tietoa, kuinka monen yhtiömiehen tulo-osuuden verotukseen säännöstä on sovellettu. Ei ole myöskään tiedossa, kuinka monen rajoitetusti verovelvollisen yhtiömuotoisen yhtiömiehen tulo-osuus yhtymästä on vähintään 50 prosenttia.

80 yhtymästä olisivat sellaisia, joihin soveltuu tuloverolain 9 §:n 5 ja 6 momentin mukainen sääntely. Kiinteän toimipaikan muodostumisesta ei ole käytettävissä tietoa.

Toiseksi, ehdotettujen säännösten soveltaminen edellyttää, ettei yhtiömiehen sijaintivaltio verota kyseistä tuloa ja tämä verottamatta jääminen johtuu nimenomaisesti käänteisen hybridiyksikön tilanteesta eli siitä, että yhtymää pidetään yhtiömiehen sijaintivaltiossa erillisenä verovelvollisena. Valtioiden kansalliset säännökset ulkomaisten yksiköiden luokittelusta verotuksessa voivat olla hyvin vaihtelevia ja perustua myös oikeus- tai verotuskäytäntöön. Käytettävissä ei ole tarkkaa tietoa siitä, kuinka monen valtion näkökulmasta suomalaista yhtymää tällä hetkellä pidettäisiin erillisenä verovelvollisena. Voidaan kuitenkin olettaa, että suomalaisen yhtymän luokittelu erilliseksi verovelvolliseksi olisi harvinaisempaa kuin sen pitäminen verotuksellisesti yhtymänä.

Kolmanneksi, ehdotettua sääntelyä ei sovellettaisi, mikäli yhtymä olisi sääntelyssä tarkoitettu ja tarkemmat soveltamisedellytykset täyttävä vaihtoehtorahasto. Kuten edellä luvussa 3.4 on esitetty, kommandiittiyhtiömuotoiselle vaihtoehtorahastolle muutosdirektiivin nojalla asetettavat lisäedellytykset eivät perustu suoraan olemassa olevaan vero- tai yksityisoikeudelliseen sääntelyyn. Tiedossa ei ole, kuinka moni käänteiseksi hybridiyksiköksi katsottava vaihtoehtorahasto täyttäisi ehdotetun sääntelyn tarkemmat edellytykset.

Näistä syistä voidaan arvioida, että potentiaalisten soveltamistilanteiden määrä on huomattavasti pienempi kuin edellä arvioidun 50–80 yhtymän rajoitetusti verovelvolliset yhtiömiehet. Muutoksen vaikutukset verotuottoon arvioidaan siten vähäisiksi.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Verohallinnolle aiheutunee hallinnollisia kustannuksia ehdotetusta käänteisen hybridiyksikön sääntelystä. Ehdotetut muutokset vaikuttavat muun muassa syventäviin ohjeisiin, veroilmoituslomakkeisiin, veroilmoituksen täyttöohjeisiin, verovalvontaan ja tietojärjestelmiin. Sääntely voi asettaa vaatimuksia myös Verohallinnon kansainväliselle yhteistyölle järjestelyiden rajat ylittävästä luonteesta johtuen.

Edellisen hybridisääntelyä koskevan lakiesityksen yhteydessä (HE 68/2019 vp) arvioitiin verohallinnon IT-järjestelmien muutoksen ulkoisten henkilötyökustannusten määräksi 115 000 euroa. Nyt kyseessä on huomattavasti suppeampi lainsäädäntömuutos, joka koskee hybridilakiin verrattuna huomattavasti rajallisempaa määrää säännöksiä sekä verovelvollisia. Voidaankin olettaa, että muutoksen aiheuttamat kulut ovat edellistä hybridisääntelyä koskevaa lakiesitystä huomattavasti pienemmät.

Mahdollisten vuosittaisten valvontakustannusten ei odoteta olevan määrältään merkittäviä ottaen huomioon ehdotetun lainsäädännön kohteena olevien verovelvollisten varsin rajallinen määrä. Oletettavaa on, että osa nyt sääntelyn kohteena olevista järjestelyistä havaittaisiin verotarkastuksissa ja muutokset aiheuttaisivat hallinnollisten kustannusten lisääntymistä säännönmukaisen verotuksen lisäksi verotarkastusprosessissa. Tällöinkään sitoutuvien resurssien määrää ei arvioida suureksi.

Valvonnan sekä verotarkastuksen lisäksi on oletettavaa, että viranomaisille aiheutuisi jonkin verran hallinnollisia kustannuksia esimerkiksi järjestelyihin annettavista ennakkollisista kannanotoista (Verohallinnon ja keskusverolautakunnan ennakkoratkaisut).

Vaikutukset verovelvollisille

Ehdotetussa sääntelyssä on aiemmin täytäntöön pannun hybridijärjestelyn verotusta koskevan sääntelyn tavoin kyse veronvälttelyyn perustuvien veroetujen poistamisesta ja sääntelyn ensisijainen tavoite on ennaltaehkäistä tällaisia veroetuja tuottavia järjestelyjä. Tavoitteen toteutuessa ehdotettujen säännösten soveltamistilanteet voisivat tästä johtuen jäädä vähäisiksi. Verovelvollisten on kuitenkin vähintään tunnettava ehdotetun sääntelyn sisältö ja noudatettava siitä seuraavia ilmoittamisvelvoitteita, mikä merkitsee verovelvollisten hallinnollisen taakan kasvua. Jos ehdotettu sääntely soveltuu verovelvollisen verotuksessa, se voi merkitä myös sitä, että verovelvollisen verojen määrä nousee tasolle, jolla sen kuuluisi olla verojärjestelmän normaalien periaatteiden ja säännösten kannalta.

Esitystä laadittaessa ei ole ollut mahdollista tarkasti arvioida sääntelyn vaikutusten määrää myöskään verovelvollisten näkökulmasta. Tämä johtuu siitä, että sääntelyn soveltamistilanteet voivat olla monimutkaisia ja perustuvat tavallisesti seikkoihin, joista ei ole olemassa tietopohjaa arvioinnin perustaksi. Verovelvollisille aiheutuvista vaikutuksista huomionarvioista on Suomessa toteutuvien vaikutusten lisäksi sääntelyyn olennaisena osana kuuluva kansainvälinen liittyntä. Sääntely perustuu direktiiviin, joka puolestaan pohjautuu OECD:n suosituksiin. Kansainvälisen transaktion kyseessä ollen on todennäköistä, että ehdotettua sääntelyä vastaavaa sääntelyä on käytössä myös muilla transaktioon liittyvillä lainkäyttöalueilla.

Suurempaa hallinnollista taakkaa aiheutuu, jos yrityksellä on sääntelyn soveltamiselle altistavia rakenteita ja erityisesti silloin, jos sääntely soveltuu yrityksen verotuksessa. Tämän arvioidaan tukevan säännösten tavoitteen mukaista ennaltaehkäisevää vaikutusta yhdessä sen kanssa, että järjestelyn tuottamaa veroetua ei saada. Säännösten soveltaminen johtaisi tällöin siihen, että hybridijärjestelyyn perustuva verovaikutus poistuu eli neutraloituu. Yrityksen verorasitus voisi tällöin asettua samalle tasolle kuin sellaisella yrityksellä, joka ei ole järjestelyä toteuttanut. Järjestelyn toteuttaneen yrityksen vahingoksi jäisi kuitenkin sääntelyyn ja sen soveltamiseen liittyvä hallinnollinen taakka. Sääntelyn vaikutukset koskevat kaikkia yrityksiä, joihin säännöksiä sovelletaan riippumatta siitä, onko yritys tavoitellut järjestelyllä veroetuja vai ei. Säännösten soveltaminen ei edellytä, että yrityksen voitaisiin osoittaa tavoitelleen veroetuja.

Kun tarkastellaan sääntelyn vaikutuksia verovelvollisille Suomessa, lähtökohdaksi on otettava ensinnäkin ne yhtymät, joilla on rajoitetusti verovelvollisia yhtiömiehiä, jotka ovat muita kuin luonnollisia henkilöitä. Sääntely vaikuttaa vähintään epäsuorasti kaikkiin tällaisiin yhtymiin, sillä niiden on tunnettava käänteisiä hybridijärjestelyjä koskevan sääntelyn sisältö vastaavasti kuten muunkin verolainsäädännön sisältö. Sääntelyyn liittyvän hallinnollisen taakan arvioidaan kuitenkin jäävän vähäiseksi tilanteissa, joissa yhtymällä ei ole sääntelyn soveltamiselle altistavia rakenteita. Direktiivin johdantokappaleen 12 mukaan oikeasuhteisuuden varmistamiseksi on tarpeen puuttua ainoastaan tapauksiin, joissa on merkittävä riski siitä, että veroja kierretään hyödyntämällä verokohtelun eroavuuksia. Ehdotetussa sääntelyssä yksi keskeinen soveltamis-edellytys liittyykin siihen, että rajoitetusti verovelvollisella yhtiömiehellä, jonka verotuksessa yhtymää pidetään erillisenä verovelvollisena, on ehdotetussa sääntelyssä tarkoitettulla tavalla myös määräysvalta yhtymässä. Määräysvaltatilanteissa verovelvollisella voidaan arvioida olevan mahdollisuus tunnistaa sääntelyn soveltamiselle altistavat rakenteet ja vaikuttaa niihin.

Ehdotetun sääntelyn vaihtoehtorahastoja koskevan poikkeuksen soveltamisala voi erota tuloverolain 9 §:n 5 ja 6 momenttien soveltamisalasta siten, että kaikki tuloverolain edellä mainittujen säännösten piiriin kuuluvat vaihtoehtorahastot eivät täytä ehdotetun sääntelyn tarkempia soveltamis-edellytyksiä. Koska direktiiviin pohjautuva määritelmä olisi uusi eikä vastaavia tietoja raportoida esimerkiksi Verohallinnolle, tiedossa ei ole, kuinka moni käänteiseksi hybridiyksiköksi katsottava vaihtoehtorahasto täyttäisi ehdotetun sääntelyn tarkemmat edellytykset.

Yhtiömiehille, jotka ovat sääntelyn piirissä aiheutuu vuosittaisia raportointikustannuksia veroilmoituksen täyttämiseksi Suomesta. Lisäksi näiden rajoitetusti verovelvollisten saaman tulo-osuuden tosiasiallinen verotaso nousee, kun nykyisin verovapaa tulo muuttuu veronalaiseksi.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Esityksen tarkoituksena on EU-säädöksen kansallinen täytäntöönpano. Esityksen sisältöä määrittää tämän vuoksi kyseinen täytäntöön pantava direktiivi. Direktiivin täytäntöönpanossa on myös otettava huomioon nykyinen kansallinen sääntely ja sen yhteisvaikutus direktiivin sääntelyn kanssa. Tässä esityksessä tällainen ratkaisu on ehdotus siitä, että direktiivin täytäntöönpano toteutettaisiin yhtiömiesten verovelvollisuutta laajentamalla sen sijaan, että yhtymäverotusta muutettaisiin siten, että yhtymästä itsestään tehtäisiin erillinen verovelvollinen.

Muutosdirektiivin artikla 9 a edellyttää, että artiklan soveltamisedellytysten täytyessä käänteisellä hybridiyksiköllä katsotaan olevan kotipaikka siinä jäsenvaltiossa, jossa se on perustettu tai johon se on sijoittautunut, ja sitä verotetaan sen tuloista siltä osin kuin näitä tuloja ei muutoin veroteta kyseessä olevan jäsenvaltion tai muun lainkäyttöalueen lainsäädännön mukaisesti. Direktiivin sanamuodon mukaan nimenomaan käänteisen hybridiyksikön eli yhtymän verovelvollisuutta tulisi laajentaa silloin, kun käänteisen hybridin soveltamisedellytykset täyttyvät.

Verovelvollisuuden asettaminen yhtymälle sopisi kuitenkin huonosti Suomen verojärjestelmään, jossa yhtymät eivät ole erillisiä verovelvollisia, vaan ainoastaan laskentasubjekteja. Malli, jossa verovelvollisuus asetettaisiin yhtymälle käänteisen hybridiyksikön tilanteessa näyttäisikin lähtökohtaisesti edellyttävän perustavanlaatuisia muutoksia verojärjestelmään. Muutokset olisivat omiaan edellyttämään koko yhtymäverotusmallin uudelleen arvioimista kokonaisuutena. Mallin muuttaminen pelkästään käänteisten hybridiyksikköjen maksamien tulo-osuuksien osalta edellyttäisi, että määriteltäisiin riittäväällä tarkkuudella tilanteet ja tulo-osuudet, joihin poikkeussäännös soveltuisi.

Tällä hetkellä yhtymät eivät ole erillisiä verovelvollisia eivätkä näin ollen myöskään yleisesti tai rajoitetusti verovelvollisia. Mikäli verovelvollisuus käänteisen hybridiyksikön tulosta asetettaisiin yhtymälle, yhtymää olisi kohdeltava ainakin käänteisen hybridiyksikön tulosta yleisesti verovelvollisena. Tämä edellyttäisi muutoksia ainakin tuloverolain 9 §:n 1 momenttiin sekä tuloverolain 16 §:ään. Epäselvää on, voitaisiinko yhtymää pitää verovelvollisena vain käänteisen hybridiyksikön tulo-osalta ja muilta osin edelleen vain laskentasubjektina. Muutoksella voisi olla vaikutusta yhtymän verosopimusasemaan sekä esimerkiksi Suomen velvollisuuteen asuinvaltiona hyvittää ulkomaisia veroja. Erityisesti mikäli yhtymästä tehtäisiin verovelvollinen vain osittain, kyse olisi täysin uudentyyppisestä sääntelystä, josta voisi aiheutua monimutkaisia tulkintatilanteita.

Yhtymän säätäminen erilliseksi verovelvolliseksi vaikuttaisi myös riskien ja vastuiden jakoon yhtymän ja yhtiömiesten välillä ratkaisevasti, jos esimerkiksi yhtymän suorittama vero rasittaisi myös muiden yhtiömiesten tulo-osuutta. Verovelvollisuuden asettaminen käänteisen hybridiyksikön tulo-osalta yhtymälle voisi vaikuttaa myös muiden kuin käänteisen hybridiyksikön tilanteissa olevien yhtiömiesten verorasitukseen. Esimerkiksi yhtymän yleisesti verovelvollisen yhtiömiehen, joka olisi luonnollinen henkilö, osalta yhtymän verottaminen yhteisöverokannalla voisi johtaa yhtiömiehen ansiotuloveroprosentista riippuen joko ankarampaan tai kevyempään verotukseen. Myös esimerkiksi toisen rajoitetusti verovelvollisen yhtiömiehen, jonka asuinvaltio verottaisi tulo-osuutta, mutta Suomen yhteisöverokantaa alhaisemmalla verokannalla, kannalta tämä voisi johtaa ankarampaan verotukseen. Tämä ei vastaisi direktiivin tarkoitusta, sillä

direktiivin mukaan käänteisen hybridin tulona verotetaan vain sellaista tuloa, jota ei veroteta yhtymän sijaintivaltion tai muun lainkäyttöalueen lakien mukaan. Tällaisten tilanteiden huomiointi ottaminen edellyttäisi esimerkiksi erillisen verojen hyvittämistä koskevan järjestelmän käyttöönottoa, mitä voidaan pitää hallinnollisesti hankalana ja raskaana menettelynä. Oletettavaa on, että käänteisen hybridin tilanteet ovat vuositasolla harvallisia eikä koko yhtymäverojärjestelmän muuttaminen näin ollen vaikuta oikeasuhtaiselta.

Jatkovalmistelussa selvitettiin myös mahdollisuutta lisätä ehdotettuun säännöskokonaisuuteen lausuntopalautteessa mainittu toissijainen säännös, jonka mukaan yhtymä olisi verovelvollinen käänteisen hybridiyksikön tulosta siltä osin kuin verosopimus estäisi tämän käänteisen hybridiyksikön tulon verottamisen yhtiömiehen tasolla. Toissijaisen säännön lisääminen edellyttäisi muutoksia ainakin tuloverolain 16 §:ään, jonka mukaan elinkeinoyhtymä ei ole erillinen verovelvollinen. Tähän malliin liittyisi samoja haasteita kuin verovelvollisuuden asettamiseen ensisijaisesti yhtymälle kaiken käänteisen hybridiyksikön tulon osalta. Myös toissijainen säännös muuttaisi yhtymien verotusstatusta ainakin siltä osin kuin ne olisivat verovelvollisia käänteisen hybridiyksikön tulon osalta ja tällä voisi olla vaikutusta verosopimusten soveltamiseen. Verotusratkaisun ennakoitavuutta vähentäisi se, että esimerkiksi yhtiömiehissä tapahtuvien muutosten johdosta ratkaisu toissijaisen säännöksen soveltuvuudesta voisi vaihdella verovuodesta toiseen ja tämän vuoksi myös yhtymän verovelvollisuusstatus voisi vaihdella. Mikäli yhtymä asetettaisiin verovelvolliseksi käänteisen hybridiyksikön tulon osalta tiettyä yhtiömiestä koskevan verosopimustulkinnan johdosta, tämä voisi johtaa vaikeasti ennakoitaviin lopputuloksiin mahdollisten muiden yhtiömiesten osalta erityisesti muutosverotustilanteissa, mikäli yhtymän verovelvollisuudella olisi vaikutusta muiden yhtiömiesten verokohteluun.

Direktiivi edellyttää puuttumaan jo olemassa olevien yhtymien jakamaan käänteiseen hybridiyksikön tuloon ja yhtymien osakkaiden vastuut ja riskit voisivat muuttua tavalla, joka olisi yhtiömiehille kohtuuton ja yllättävä. Huomionarvoista on, ettei direktiivi mahdollista siirtymäaikaa käänteisen hybridiyksikön tulon verottamiseen, vaan tuloa on verotettava 1.1.2022 alkaen.

Erityisesti jatkovalmistelussa on selvitetty valitun mallin sekä verosopimusten yhteensovittamiseen liittyviä kysymyksiä. Hallituksen esitystä koskevassa luonnoksessa sekä siihen saaduissa lausunnoissa arvioitiin Suomen verotusoikeutta erityisesti suhteessa verosopimuksen 7 artiklaan, joka käsittelee liiketulon verottamista. Tässä esityksessä ehdotetun lainsäädäntömallin vaikutukset voisivat sinänsä poiketa direktiivissä valitusta sellaisissa tilanteissa, joissa Suomen solmima kaksinkertaisen verotuksen estämistä koskeva sopimus rajoittaisi Suomen verotusoikeutta suhteessa rajoitetusti verovelvolliseen yhtiömiehen liiketulona verotettavaan tulo-osuuteen esimerkiksi silloin, kun kyse on yhtymän ulkomailta saamasta tulosta, jolla ei ole lainkaan liityntää Suomeen. Tämä vastaa vallitsevaa verotus- ja oikeuskäytäntöä rajoitetusti verovelvollisen yhtiömiehen tulo-osuuden verotuksessa. Nyt ehdottava käänteisen hybridiyksikön tulon verottamista koskeva säännös poikkeaa kuitenkin taustaltaan ja tavoitteiltaan pääsäännönmukaisesta rajat ylittävän yhtymätulon verottamistilanteesta ja myös verosopimuksen vaikutukset voivat erota pääsäännönmukaisista tulkintalinjoista. Ehdotettuun säännöskokonaisuuteen sisältyy myös tuloverolain 10 §:n 6 kohtaan ehdotettava lisäys, jonka mukaan käänteisen hybridiyksikön tulo säädetään erikseen Suomesta saaduksi tuloksi. Verosopimusten soveltuminen arvioidaan aina tapauskohtaisesti ja sopimusten sisällöt voivat poiketa toisistaan. Muutosdirektiivin 9 a artikla voi soveltua myös tilanteessa, jossa ei ole lainkaan soveltuvaa verosopimusta. Myös tästä näkökulmasta ehdotettua mallia voidaan pitää perusteltuna.

Muista jäsenvaltioista ainakin Ruotsi on ehdotuksessaan päätenyt vastaavan kaltaiseen ratkaisuun. Ruotsin yhtymäverotusta koskeva sääntely vastaa monilta osin Suomen sääntelyä. Edellä mainituista syistä rajoitetusti verovelvollisten osakkaiden verovelvollisuuden laajentaminen kattamaan direktiivin edellyttämät tilanteet voidaan pitää perustellumpana vaihtoehtona.

Muutosdirektiivin 9 a artikla ei sanamuotonsa perusteella sisällä vapaaehtoisia optioita. Muutosdirektiivin 9 a artiklan 2 kohdan mukaan sääntelyä ei sovelleta yhteissijoitusvälineeseen. Tähän mennessä on tiedossa, että EU:n jäsenvaltioista Ruotsi on tulkinnut kyseessä olevaa säännöstä niin, että kyse ei ole direktiivin pakottavasta sääntelystä, joten se on jättänyt säännöksen implementoimatta. Toisaalta tiedossa on, että Ruotsissa kansallisen lainsäädännön nojalla perustetut yhtymät eivät tyypillisesti toimi rahastoina tai harjoita yhteissijoitustoimintaa.⁴⁵ Voidaan arvioida, että yhteissijoitusvälineitä koskevalla poikkeuksella ei ole Ruotsin toimintaympäristössä yhtä suurta merkitystä kuin Suomessa, jossa esimerkiksi pääomasijoitustoimintaa harjoitetaan tyypillisesti kommandiittiyhtiömuotoisten yhtymien kautta. Valmistelun aikana on arvioitu, että yhteissijoitusvälineitä koskeva säännös kuuluu direktiivin sääntelyyn ja se olisi näin ollen perusteltua ottaa osaksi Suomen kansallista lainsäädäntöä.

5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

Yleistä

Direktiivin edellyttämät toimet on saatettava voimaan 31.12.2021. Tästä johtuen kaikkien jäsenvaltioiden suunnitelmat eivät ole vielä tiedossa.

Tanska

Tanskassa on ollut voimassa käänteistä hybridiyksikköä koskevaa kansallista sääntelyä jo ennen muutosdirektiiviä.

Nykyisten kansallisten säännösten mukaan tietyt Tanskassa pääsääntöisesti verotuksessa läpivirtaavat yksiköt luonnehditaan uudelleen itsenäisiksi verovelvollisiksi. Tämä edellyttää sitä, että ulkomaisilla sijoittajilla on suoraan yli 50 prosentin omistusosuus yksiköstä tai sen äänioikeuksista. Lisäksi ulkomaisten sijoittajien verotuksellisen asuinvaltion on pidettävä yksikköä itsenäisenä verovelvollisena eikä Tanskalla ja sijoittajan asuinvaltiolla ole voimassa olevaa tietojenvaihtoa koskevaa verosopimusta. Jos nämä soveltamisedellytykset täyttyvät ja yksikkö ei kuulu sääntelyssä tarkemmin määriteltyjen poikkeusten piiriin, se on Tanskan yhteisöveron alainen muiden itsenäisten verovelvollisten tapaan.

Eräät pääomasijoitustoimintaa harjoittajat rahastot (*venture funds*) on jätetty käänteisiä hybridiyksikköjä koskevan sääntelyn ulkopuolelle. Lisäksi UCITS-direktiivissä tarkoitetut rahastot on vapautettu säännösten soveltamisen piiristä 1.1.2020.

Muutosdirektiivin 9 a artikla edellyttäneen joitakin muutoksia Tanskassa voimassa oleviin käänteistä hybridiyksikköä koskeviin säännöksiin. Muutoksista ei ole vielä saatavilla tarkempia tietoja.

⁴⁵ Ks. Valtiovarainministeriön Eri sijoitusmuotojen verokohtelua arvioineen työryhmän raportti VM 14/2018 (s. 160–161), jonka mukaan Ruotsin suurimmat pääomarahastot on perustettu Jerseyllä ja siltä osin kuin pääomarahastorakenteissa käytetään Ruotsin lainsäädännön mukaan perustettuja rahastoja, ne ovat yleensä juridiselta muodoltaan osakeyhtiöitä (*aktiebolag*) eikä kommandiittiyhtiörakenteita (*kommanditbolag*) juuri käytetä.

Ruotsi

Ruotsissa direktiivin täytäntöönpanoa koskeva laki tuli voimaan 1.7.2021.⁴⁶ Lailla saatettiin voimaan säännökset, joita sovelletaan tiettyjen läpivirtaavien yritysten verotuksesta. Laissa rajoitettiin verovelvollisten verovelvollisuutta tietyissä tilanteissa laajennettiin kattamaan ruotsalaisesta yhtymästä saatu tulo, mikäli intressiyhteys on olemassa.

Tilanteet, joihin muutosdirektiivin 9 a artikla edellyttää puuttumaan on Ruotsin hallituksen esityksessä tunnistettu sellaisiksi tilanteiksi, joissa ruotsalaisella handelsbolag-muotoisella yksiköllä on pelkästään kiinteään toimipaikkaan liittymätöntä tuloa, esimerkiksi ulkomaista korkotuloa, ja ainakin yksi rajoitetusti verovelvollinen osakas⁴⁷. Esityksessä tilannetta on kuvattu esimerkillä, jossa handelsbolaget HB:llä on pelkästään ulkomaista korkotuloa valtiosta B ja ruotsalainen yhtiömuotoinen osakas AB sekä rajoitetusti verovelvollinen yhtiömuotoinen osakas A. Ruotsalainen osakas on yleisesti verovelvollinen, joten sitä verotetaan osuudesta yhtymän tuloon, joka muodostuu ulkomaisesta korkotulosta. Rajoitetusti verovelvollinen osakas puolestaan on verovelvollinen yhtymästä saamastaan tulosta vain siltä osin kuin se liittyy Ruotsissa sijaitsevaan kiinteään toimipaikkaan. Mikäli A:n asuinvaltio pitää HB:tä erillisenä verovelvollisena, tarkoittaa se, ettei A:n tulo-osuutta veroteta Ruotsissa eikä osakkaan asuinvaltio A:ssa.

Ruotsissa on päädytty lainsäädäntömalliin, jossa yllä kuvattuihin käänteisen hybridin tilanteisiin puututaan laajentamalla rajoitetusti verovelvollisen verovelvollisuutta. Ehdotetut säännökset soveltuvat kuitenkin direktiivissä edellytettävällä tavalla vain tilanteisiin, joissa rajoitetusti verovelvollisen osakkaan ja handelsbolag-muotoisen yksikön katsotaan olevan direktiivissä tarkoitettulla tavalla intressiyhteydessä toisiinsa.

Esityksessä on pohdittu myös vaihtoehtoa, jossa handelsbolag-muotoiselle yksikölle asetettaisiin verovelvollisuus siltä osin kuin rajoitetusti verovelvollisen osakkaan tulo jää verottamatta käänteisen hybridin tilanteen johdosta. Esityksessä kuitenkin katsotaan, että verovelvollisuuden asettaminen handelsbolag-muotoiselle yksikölle sisältää laajoja ja monimutkaisia kysymyksiä, joita tulee selvittää ja analysoida tarkasti suuremmalla kattavuudella. Erityisesti ottaen huomioon 9 a artiklassa varattu lyhyt aika säännösten täytäntöönpanolle, katsotaan esityksessä, ettei handelsbolag-muotoisen yksikön säätäminen kokonaan tai osittain itsenäiseksi verovelvolliseksi ole sopiva tapa panna 9 a artiklaa täytäntöön. Ruotsissa oli lausuntokierroksella tuotu esiin, että verosopimusten vaikutuksia valittuun malliin tulisi arvioida laajemmin. Esityksessä on tuotu esiin, että se, kuinka verosopimukset vaikuttavat ehdotetun sääntelyn soveltumiseen, tulee jättää oikeuskäytännön ratkaistavaksi.

Ruotsissa on päätetty jättää implementoimatta direktiivin 9 a artiklan 2 kohdan säännös, jonka mukaan yhteissijoitusvälineisiin ei sovelleta käänteisiä hybridejä koskevaan sääntelyä. Ruotsin hallituksen esityksen mukaan direktiivin poikkeus on mahdollista säätää vain rahastoille, joilla on laaja omistajapohja, monipuolinen sijoitusportfolio ja joita koskee asuinvaltionsa sijoittajasuojaa koskevat säännökset. Esityksen mukaan on epäselvää, voitaisiinko poikkeusta soveltaa esimerkiksi vaihtoehtorahastoihin, joiden vapauttamista käänteisten hybridien sääntelystä oli

⁴⁶https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/genomforande-av-bestammelsen-i-eu-direktiv-mot_H801SkU23.

⁴⁷ Genomförande av bestämmelsen i EU:s direktiv mot skatteundandraganden för att mot-verka omvända hybrida mismatchningar”, Prop. 2020/21:111, s. 16.

Ruotsissa lausunnoissa vaadittu. Lisäksi Ruotsin hallitus on katsonut, että poikkeuksen säätäminen tarkoittaisi heikompaa suojaa Ruotsin veropohjalle. Esityksen mukaan tilannetta voisi kuitenkin olla perusteltua seurata myöhemmin.

Ruotsin hallituksen esityksessä on arvioitu, että ehdotettu sääntely kohdistuu selvästi rajattuun joukkoon rajoitetusti verovelvollisia yhtiömiehiä. Tällaisia osakkaita arvioidaan olevan alle 30.

Alankomaat

Alankomaissa muutosdirektiivin 9 a artiklassa tarkoitettua käänteistä hybridiyksikköä koskevien säännösten on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2022. Syyskuussa 2021 annetun esityksen mukaan säännökset soveltuvat hollantilaisiin käänteisen hybridin yksiköihin eli Alankomaissa perustettuun tai siellä sijaitsevaan yhtymään (*partnership*), mikäli sellaiset etuyhteydessä olevat sijoittajat (*related investors*), joiden verotuksessa yhtymää pidetään erillisenä verovelvollisena, ovat oikeutettuja vähintään 50 prosenttiin yhtymän äänioikeudesta, pääomasta tai voitosta. Edellytysten täytyessä käänteisen hybridin yksikköä pidetään yleisesti verovelvollisena verosubjektina Alankomaissa. Kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi käänteisen hybridiyksikön veronalaista tuloa laskettaessa vähennyskelpoisina pidetään niitä voittoja, jotka jaetaan sellaisille ulkomaisille yhtiömiehille, joiden asuinvaltio pitää yhtymää verotuksellisesti läpivirtaavana. Käänteisen hybridin yksikkö on käytännössä verovelvollinen Alankomaissa vain siltä osin kuin tuloa ei veroteta sijoittajien tasolla. Edellä mainittua sääntöä ei kuitenkaan sovelleta suhteessa yleisesti verovelvollisiin kotimaisiin yhtymän sijoittajiin. Lisäksi ehdotettuun sääntelyyn sisältyy useita tarkempia säännöksiä esimerkiksi osinkojen lähdeverotukseen liittyen.

Ehdotuksen mukaan käänteisen hybridin säännöksiä ei sovelleta yhteissijoitusvälineisiin, jotka ovat yhtymiä ja on perustettu Alankomaissa tai sijaitsevat siellä. Esitystä koskevan luonnoksen mukaan poikkeuksessa tarkoitettuja yhteissijoitusvälineitä olisivat UCITS-direktiivissä tarkoitettut rahastot sekä sellaiset AIFM-direktiivissä tarkoitettut vaihtoehtorahastot, jotka sijoittavat arvopapereihin ja joiden sijoitusportfolio on hajautettu.

Irlanti

Irlannissa on heinäkuussa 2021 käynnistetty lausunnotmenettely (*Feedback Statement*), jossa pyydetään sidosryhmien näkemyksiä muutosdirektiivin 9 a artiklan täytäntöönpanosta. Lausuntopyyntö on pohdittu mallia, jossa käänteisen hybridiyksikön tilanne ratkaistaisiin siten, että hybridiyksikön tulot verotettaisiin yhteisöverolla ikään kuin yksikön liiketoimintaa harjoitettaisiin yleisesti verovelvollisena. Lausuntopyyntö on pyydetty teknisistä näkemyksistä käänteisen hybridiyksikön sääntelyn suhteesta verosopimuksiin.

Lausuntopyyntö on katsottu yhteissijoitusvälineitä koskevasta poikkeuksesta, että UCITS- ja AIFM-direktiivin mukaiset rahastot täyttävät muutosdirektiivin sijoittajansuojaa koskevat vaatimukset. Muista vaatimuksista lausuntopyyntö esitetään erilaisia vaihtoehtoja. Laajaomisteisuutta koskevasta vaatimuksesta lausuntopyyntö on pohdittu, voisiko EU-sääntelyyn perustuvan rahanpesun estämistä koskevan lainsäädännön tosiasiallista edunsaajaa koskeva määritelmä olla hyödynnettävissä muutosdirektiivin täytäntöönpanossa. Laajaomisteisuutta koskeva vaatimus voisi tällöin täytyä, jos rahastolla ei olisi yhtään tosiasiallista edunsaajaa, jolla on yli 25 prosentin osuus rahastosta. Lausuntopyyntö tiedustellaan myös sidosryhmien näkemyksiä siitä, tulisiko muutosdirektiivin hajautettua arvopaperisalkkua koskevasta vaatimuksesta säätää tarkemmin kansallisella lainsäädännöllä ja miten tämä voitaisiin toteuttaa.

Luxemburg

Luxemburgissa muutosdirektiivin 9 a artikla on täytäntöön pantu jo vuonna 2019 osana muuta muutosdirektiivin hybridijärjestelyjä koskevaa verosääntelyä. Muutosdirektiivin 9 a artiklan yhteissijoitusvälineitä koskevasta poikkeuksesta sääntelyssä viitataan Luxemburgin olemassa olevaan rahastojen koskevaan sääntelyyn, mutta poikkeus on kuitenkin rajattu niin, että lisäksi rahastojen on oltava laajaomisteisia, niillä on oltava hajautettu arvopaperisalkku ja niihin on sovelluttava sijoittajansuojaa koskevat säännökset.

6 Lausuntopalaute

6.1 Lausunnot

Lausuntonsa hallituksen esitysluonnoksesta ovat antaneet Verohallinto, Finnwatch ry, Finanssiala ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Keskuskauppakamari, Suomen Asianajajaliitto ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Yrittäjät ry, Veronmaksajain Keskusliitto ry, professori Marjaana Helminen, professori Juha Lindgren ja apulaisprofessori Moritz Scherleitner.

Lausunnoissa otettiin laajasti kantaa ehdotettuun malliin, jossa verovelvollisuus käänteisen hybridiyksikön tulosta asetetaan yhtiömiehille eikä yhtymälle. Pääosin lausunnoissa kannatettiin verovelvollisuuden asettamista yhtiömiehille. Vaikka ehdotettua mallia pääosin kannatettiin, tuotiin joissakin lausunnoissa esiin huoli siitä, että verosopimukset voisivat estää käänteisen hybridiyksikön tulon verottamisen sellaisissa tilanteissa, joissa yhtymällä ei ole Suomessa kiinteää toimipaikkaa. Tämän vuoksi katsottiin, ettei ehdotus välttämättä voimaan saattaisi muutosdirektiivin 9 a artiklaa kaikilta osin. Eräässä lausunnossa esitettiin ratkaisuksi verovelvollisuuden asettamista yhtymälle toissijaisesti käänteisen hybridiyksikön tulon osalta niissä tilanteissa, joissa verosopimus estäisi rajoitetusti verovelvollisen yhtiömiehen tulo-osuuden verottamisen. Kahdessa lausunnossa katsottiin, että muutosdirektiivin tehokas implementointi edellyttäisi verovelvollisuuden asettamista yhtymälle käänteisen hybridiyksikön tilanteessa.

Useassa lausunnossa kommentointiin direktiivin yhteissijoitusvälineitä koskevaa poikkeusta. Yksi lausunnonantaja suositteli vaihtoehtorahastojen koskevasta poikkeuksesta luopumista. Muutoin lausunnot keskittyivät enimmäkseen vaihtoehtorahastojen koskevan säännöksen määrittelyihin ja niihin toivottiin täsmennystä.

Lausunnoissa toivottiin selvennystä erityisesti siihen, miten määräysvaltaa ja etuyhteyttä koskevia soveltamiskriteereitä tulee tulkita, miten läpivirtaavia yhtiömiehiä kohdellaan verotusta toimitettaessa sekä siihen, kuinka käänteisen hybridiyksikön tulon verotus toteutetaan.

Esityksessä on otettu huomioon lausuntokierroksella esiin nostettuja seikkoja. Ehdotettuja säännöksiä, niissä käytettyjä termejä ja säännöskohtaisia perusteluja on täsmennetty. Yhteissijoitusvälineitä koskevan poikkeuksen osalta on tarkennettu direktiivin sanamuodon asettamien reunaehtoisten vaikutusta ehdotettuun säännökseen. Ehdotetun mallin verosopimukseen liittyvää arviointia on laajennettu. Lisäksi vaihtoehtoisia malleja koskevaa arviointia on syvennetty.

6.2 Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto

Hallituksen esitysluonnos on annettu arvioitavaksi lainsäädännön arviointineuvostolle 7.10.2021. Neuvosto on 22.10.2021 antamassaan lausunnossa katsonut, että esitysluonnos sisältää tiiviin kuvauksen asian EU-taustasta, esityksen tavoitteista ja ehdotuksista. Lausunnon

mukaan vaikutuksia on arvioitu pääosin vain laadullisesti. Taloudellisissa vaikutuksissa on haarukoitu sääntelyn kohderyhmää, nostettu esille arvioinnin epävarmuuksia ja arvioitu vaikutukset verotuottoon vähäisiksi. Viranomaisvaikutuksissa on arvioitu Verohallinnolle aiheutuvia tehtäviä ja kustannuksia. Esityksen on katsottu noudattavan osittain säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjetta. Neuvosto on suositellut, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

Neuvosto on suositellut, että esitysluonnoksessa tulisi kuvata selkeämmin, kuinka todennäköistä on, että arvioidut vaikutukset toteutuvat. Lisäksi lausunnon mukaan melko vaikeaselkoista aihetta tulisi konkretisoida paremmin kaavioiden, esimerkkien ja käsitteiden avaamisen kautta. Myös vaikutuksia verovelvollisen näkökulmasta tulisi vielä täsmentää.

Esityksen sisältöä ja perusteluja on täydennetty ja tarkennettu ottaen huomioon lainsäädännön arviointineuvoston suosituksia.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta

1 § Soveltamisala. Hybridilain 1 §:n mukaan laissa säädetään rajat ylittäviin hybridijärjestelyihin liittyvien menojen vähennyskelpoisuudesta ja tulojen veronalaisuudesta. Lain 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi 3 kohta, jonka mukaan lakia sovellettaisiin myös rajoitetusti verovelvolliseen yksikköön, jolla on suoraan tai välillisesti osuus käänteisessä hybridiyksikössä.

Kuten edellä nykytilan kuvauksen yhteydessä on todettu, sekä hybridilain 4 § että nyt ehdotettu sääntely koskevat elinkeinoyhtymiä, jotka ovat käänteisiä hybridiyksiköitä. Muutosdirektiivin johdantokappaleen 29 mukaan tämän direktiivin 9 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädettyjä verokohtelun eroavuuksia koskevia sääntöjä sovelletaan vain, jos verovelvollisen tilanteessa syntyy eroavuus. Eroavuutta ei pitäisi syntyä, jos järjestelyyn sovelletaan 9 artiklan 5 kohdan tai 9 artiklan mukaisia oikaisuja, ja vastaavasti järjestelyihin, joihin sovelletaan tämän direktiivin mainittujen säännösten mukaisia oikaisuja, ei olisi sovellettava muita verokohtelun eroavuuksia koskevien sääntöjen mukaisia oikaisuja. Mikäli samaan tilanteeseen voisi lähtökohtaisesti soveltua sekä hybridilain 4 § että ehdotettu uusi 8 a §, sovellettaisiin ensisijaisesti uutta 8 a §:ää. Lisäksi hybridilain 4 §:n sääntely voisi kuitenkin soveltua myös silloin, kun hybridilaisissa tarkoitettu verovelvollinen eli suorituksenmaksaja on elinkeinoyhtymä itse, sillä hybridilain 2 §:n 5 kohdan mukaan verovelvollisella tarkoitetaan kaikkia lain soveltamisalaan kuuluvia tahoja.

2 §. Määritelmät. Hybridilain 2 §:ään ehdotetaan lisättäväksi 6 kohta, jossa määriteltäisiin ne käänteisen hybridiyksikön tilanteet, joissa ehdotettu hybridilain säännös voisi tulla sovellettavaksi.

Esityksen mukaan käänteisen hybridiyksikön säännöksiä olisi tarkoitus soveltaa tuloverolain 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin elinkeinoyhtymiin ja niiden yhtiömiehiin. Tuloverolain 4 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan elinkeinoyhtymiä ovat laivanisännistöyhtiöt, avoimet yhtiöt, kommandiittiyhtiöt sekä sellaista kahden tai useamman henkilön elinkeinotoiminnan harjoittamista varten perustamat muuta kuin yhteisönä pidettävät yhteenliittymät, jotka on tarkoitettu toimimaan osakkaiden yhteiseen lukuun.

Määritelmässä tarkoitettulla toisella lainkäyttöalueella, jonka lakien mukaan elinkeinoyhtymän verotusstatusta tarkastellaan, tarkoitettaisiin ensinnäkin yhtymän rajoitetusti verovelvollisen yhtiömiehen tai etuyhteydessä olevien yhtiömiesten asuinvaltiota tai asuinvaltioita. Asuinvaltioita voisi olla yksi tai useampi, kunhan säännöksen soveltamisedellytykset täyttyvät jokaisen

asuinvaltion kohdalla. Säännöksen soveltaminen edellyttää näiden lainkäyttöalueiden verotusta koskevan sääntelyn vertailua sen osalta, pidetäänkö käänteisen hybridin yksikköä verotuksessa erillisenä verovelvollisena.

Sääntelyä sovellettaisiin myös silloin, kun rajoitetusti verovelvollisen yksikön omistus muodostuisi sellaisen välillisen omistusrakenteen kautta, jossa elinkeinoyhtymän välitön yhtiömies olisi ulkomainen verotuksellisesti läpivirtaava yksikkö. Tällaisessa tilanteessa rajoitetusti verovelvollinen ei ole suoraan itse elinkeinoyhtymän yhtiömies. Yhtiömies olisi läpivirtaava ulkomainen yksikkö, jonka kohdalla asuinvaltiolla tarkoitettaisiin sijaintivaltiota. Tarkastelussa otettaisiin huomioon sekä yhtiömiehen sijaintivaltion että sitä omistavan yksikön asuinvaltion sääntely.

8 a §. Käänteiseen hybridiyksikköön liittyvät tilanteet. Pykälän 1 momentin mukaan soveltamisedellytysten täytyessä käänteisen hybridiyksikön tulo-osuus verotettaisiin rajoitetusti verovelvollisen yhtiömiehen tulona. Ehdotettavaa säännöstä on tarkoitus soveltaa vain ehdotetussa sääntelyssä tarkoitettuihin käänteisen hybridiyksikön tilanteisiin eikä sillä ole tarkoitus muuttaa sitä, miten yhtymäverotus muutoin toteutetaan rajat ylittävissä tilanteissa pääsäännön mukaan.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan säännöstä olisi tarkoitus soveltaa vain tilanteisiin, joissa yhtymän rajoitetusti verovelvollinen yhtiömies on hybridilain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettu yksikkö. Säännös perustuisi muutosdirektiivin 9 a artiklan sanamuotoon, jonka mukaan artiklaa sovelletaan tilanteisiin, joissa yksi tai useampi yksikkö käyttää määräysvaltaa käänteisessä hybridiyksikössä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan säännöstä olisi tarkoitus soveltaa vain tilanteisiin, joissa rajoitetusti verovelvollinen yhtiömies yksin tai yhdessä toisen etuyhteydessä olevan vastaavan yhtiömiehen kanssa käyttää määräysvaltaa käänteisessä hybridiyksikössä. Määräysvalta vallitsisi tilanteissa, joissa yhtiömiehellä on vähintään 50 prosentin osuus äänioikeuksista tai pääomaosuuksista taikka oikeus vähintään 50 prosentin osuuteen voitosta käänteisessä hybridiyksikössä. Tämä vastaisi myös muutosdirektiivin 9 a artiklan sanamuotoa.

Termillä ”vastaava yhtiömies” tarkoitettaisiin, että kyse on 1 kohdassa säädetyllä tavalla yksiköstä, jonka tuloa yhtiömiehen asuinvaltio ei 3 kohdassa säädetyllä tavalla verota. Arvioitaessa määräysvallan muodostumista etuyhteydessä olevien yhtiömiesten yhteenlaskettujen äänioikeuksien, pääomaosuuksien tai voitto-osuuksien perusteella otettaisiin huomioon vain käänteisen hybridiyksikön tilanteessa olevat yhtiömiehet.

Yhtiömiehen osuus yhtymän äänioikeuksista ja pääomaosuuksista on ehdotettavaa säännöstä sovellettaessa tarkoitus arvioida siten kuin yhtiösopimuksessa määrätään ja avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetussa laissa (389/1988), jäljempänä *AKYL*, säädetään. Avoimen yhtiön tulo jaetaan verotettavaksi yhtiömiesten tulona rekisteröidyn yhtiösopimuksen voitonjakomääräyksen mukaisesti. Mikäli rekisteröidyssä yhtiösopimuksessa ei ole voitonjakomääräystä, noudatetaan verotuksessa *AKYL*:n säännöksiä.⁴⁸ Kommandiittiyhtiön tulo jaetaan verotettavaksi yhtiömiesten tulona yhtiösopimuksen tai muun sopimuksen voitonjakomääräyksen mukaisesti. Mikäli yhtiösopimuksessa tai muussa sopimuksessa ei ole sovittu voitonjaosta, noudatetaan *AKYL*:n 7 luvun 4 §:n voitonjakoa koskevaa säännöstä.⁴⁹ Direktiivissä ei määritellä

⁴⁸ Verohallinnon kannanotto Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön verotuksellisen tulon jakaminen VH/455/00.01.00/2019.

⁴⁹ Verohallinnon kannanotto Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön verotuksellisen tulon jakaminen VH/455/00.01.00/2019.

sitä, kuinka välillinen omistus lasketaan määräysvaltaa määriteltäessä. Omistus laskettaisiin suhteellisesti kertomalla jokaisen portaan omistukset. Mikäli suhteellinen omistus olisi alle 50 prosenttia, kyse ei olisi momentissa tarkoitettusta määräysvallasta.

Ehdotettavan säännöksen soveltuminen edellyttäisi, että määräysvalta vallitsee käänteisen hybridiyksikön ja sen yhtiömiehen tai yhtiömiesten välillä, jonka tai joiden tulo-osuuden verottamisesta tämän säännöksen nojalla on kyse. Määräysvallan muodostumista tarkasteltaessa huomioitaisiin kuitenkin muutosdirektiivin 9 a artiklassa kuvatulla tavalla osakkaan kanssa etuyhteydessä olevien ja yhdessä toimivien yksiköiden omistus yhtymässä. Etuyhteyden muodostumisesta tätä säännöstä sovellettaessa säädettäisiin erikseen pykälän 4 momentissa. Lisäksi määräysvaltaa arvioitaessa otettaisiin huomioon 2 momentti, jossa säädettäisiin yhdessä toimimisesta.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan säännöksen soveltuminen edellyttäisi, että yhtiömiehen asuinvaltio ei verota ehdotettavan säännöksen nojalla veronalaista käänteisen hybridiyksikön tulo-osuutta. Mikäli ehdottava säännös soveltamisedellytystensä mukaisesti soveltuisi useampaan yhtiömieheen sillä perusteella, että he käyttävät yhdessä määräysvaltaa käänteisessä hybridiyksikössä, tarkastellaan tulo-osuuden veronalaisuutta yhtiömiehen asuinvaltiossa kunkin yhtiömiehen osalta erikseen. Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan säännöstä on tarkoitus soveltaa vain tilanteisiin, joissa näitä tuloja ei muutoin veroteta Suomen tai muun lainkäyttöalueen lainsäädännön mukaisesti. Säännöstä sovellettaisiin tilanteissa, joissa verokohtelun eroavuus johtaa tulo-osuuden verottamatta jäämiseen ja tämä perustuu yhtymän erilaiseen luokitteluun sen sijaintivaltiossa eli Suomessa ja tulonsaajan sijaintivaltiossa. Mikäli tulo-osuus jäisi verottamatta muusta syystä kuin verokohtelun eroavuudesta johtuen ei ehdotettavaa säännöstä olisi tarkoitus soveltaa. Säännöksen soveltamisalaan eivät kuuluisi tilanteet, joissa tulon verottamatta jääminen johtuu siitä, että yhtiömies on asuinvaltiossaan verotuksesta vapautettu yksikkö.

Direktiivin 9 a artiklan mukaan käänteisen hybridin tilannetta tulee verottaa siltä osin kuin näitä tuloja ei muutoin veroteta jäsenvaltion tai muun lainkäyttöalueen lainsäädännön mukaisesti. OECD:n 2015 raportin mukaan verotettaviksi tulevat ne käänteisen hybridin tilanteet, joissa sijoittajan valtion lakien mukaan käänteisen hybridin tuloa ei veroteta. Ehdotettavan momentin sisältö vastaisi muutosdirektiivin 9 a artiklan sanamuotoa ja OECD:n 2015 raportissa asetettuja tavoitteita.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentin 2 kohdan määräysvallan muodostumista arvioitaessa yhtiömiehellä, joka toimii yhdessä toisen yhtiömiehen kanssa käänteisen hybridiyksikön äänioikeuksien tai pääomaomistuksen suhteen, katsotaan olevan tämän toisen yhtiömiehen kaikki äänioikeudet tai koko pääomaomistus kyseisessä yksikössä. Tarkasteltaessa määräysvallan muodostumista yhdessä toimimisen perusteella olisi tarkoitus huomioida vain 1 momentin 1 ja 3 kohdan edellytykset täyttävien yhdessä toimivien yhtiömiesten äänioikeudet ja pääomaosuudet eli arvioinnissa olisi tarkoitus ottaa huomioon vain käänteisen hybridiyksikön tilanteessa olevat yhtiömiehet.

Säännöksen tarkoituksena on, että säännösten soveltuminen ei estyisi pelkästään sen vuoksi, että 1 momentin 2 kohdan määräysvaltaa koskevat edellytykset eivät täyty omistuksen tai äänivallan ollessa hajautuneena usealle henkilölle, jotka kuitenkin toimivat yhteisymmärryksessä tämän omistuksen suhteen esimerkiksi hybridijärjestelyssä. Ilman tässä kohdassa tarkoitettua erityissäännöstä hybridisäännöksen soveltaminen saattaisi estyä sen vuoksi, ettei tilanteessa muodollisesti ole 4 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettua etuyhteyttä.

Direktiivissä ei kuvata tarkemmin tilannetta, jossa henkilöiden voidaan katsoa toimivan yhdessä. OECD:n 2015 raportin luvussa 11 on kuvaus tilanteista, joissa säännös voisi tulla sovellettavaksi sekä esimerkkejä näistä tilanteista. Raportissa on viitattu malliverosopimuksen 9 artiklaan, jonka kohdan b mukaan yksiköt toimivat yhdessä silloin, kun samat henkilöt välittömästi tai välillisesti osallistuvat sekä sopimusvaltion yrityksen että toisen sopimusvaltion yrityksen johtoon tai valvontaan tai omistavat osan niiden pääomasta.

Yhdessä toimiminen voisi siten perustua esimerkiksi osakassopimukseen tai muuhun vastaavaan järjestelyyn. Säännöksessä tarkoitettu yhdessä toimiminen edellyttää kuitenkin, että osakassopimuksella tai muulla järjestelyllä olisi olennaista vaikutusta suhteessa kyseessä olevaan omistukseen tai äänivaltaan.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettu yhdessä toimiminen voisi täytyä myös perheenjäsenten toimiessa yhdessä. Perheenjäseniin voitaisiin katsoa kuuluvan henkilön aviopuoliso tai häneen avioliitonomaisessa suhteessa oleva henkilö, sisarus, sisar - ja velipuoli, henkilön ja hänen aviopuolisonsa tai häneen avioliitonomaisessa suhteessa olevan henkilön ylenevässä tai alenevassa polvessa oleva sukulainen sekä mainittujen henkilöiden aviopuolisot tai heihin avioliitonomaisessa suhteessa olevat henkilöt. Perheenjäseniin voitaisiin lukea lisäksi kuolinpesä, jossa luonnollisella henkilöllä tai edellä mainituilla henkilöillä on osuus.

Pykälän 3 momentin mukaan tulo olisi kuitenkin veronalaista vain siltä osin kuin tätä tulo-osuutta ei veroteta Suomessa muiden säännösten nojalla. Kun pykälän 3 momenttia on tarkoitus soveltaa yhtiömieskohtaisesti, olisi myös momentin soveltumista tarkoitus tarkastella yhtiömieskohtaisesti. Ratkaisevaa olisi, verotetaanko juuri kyseisen yhtiömiehen tulo-osuutta Suomessa muun säännöksen nojalla. Säännös ei soveltuisi esimerkiksi, jos tulo on Suomessa veronalaista tuloa tuloverolain 9 ja 10 §:n nojalla. Tyypillisesti esimerkiksi rajoitetusti verovelvollisen äänettömän yhtiömiehen tulo-osuus on kiinteän toimipaikan muodostumisen perusteella Suomesta saatua tuloa ja Suomessa veronalaista eikä ehdotettava uusi 8 a § siten tulisi sovellettavaksi.

Pykälän 3 momentin sisältö vastaisi muutosdirektiivin 9 a artiklan sanamuotoa, jonka mukaan hybridiyksikköä verotetaan sen tuloista siltä osin kuin näitä tuloja ei muutoin veroteta jäsenvaltion tai muun lainkäyttöalueen lainsäädännön mukaisesti.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, milloin yhtiömiesten katsotaan olevan pykälässä tarkoitettulla tavalla etuyhteydessä. Ehdotettu säännös sisältää kolme kohtaa, joissa kuvatuissa tilanteissa etuyhteyden katsottaisiin vallitsevan säännöstä sovellettaessa.

Määräysvallan muodostumista etuyhteyden perusteella arvioitaessa on tarkoitus huomioida vain pykälässä tarkoitettujen yhtiömiesten määräysvalta eli sellaisten yhtiömiesten, jotka täyttävät ehdotettavan pykälän 1 momentin 1 ja 3 kohdan edellytykset.

Pykälän 4 momentin 1 kohdan mukaan etuyhteys olisi olemassa silloin, kun luonnollisella henkilöllä tai yksiköllä on suoraan tai välillisesti yhtiömiehissä vähintään 50 prosentin osuus äänioikeuksista tai pääomasta tai oikeus saada vähintään 50 prosenttia voitoista tai yhtiömiehellä on suoraan tai välillisesti toisesta yhtiömiehestä vähintään 50 prosentin osuus äänioikeuksista tai pääomasta tai oikeus saada vähintään 50 prosenttia voitoista. Etuyhteyden määritelmän mukaan etuyhteydessä toisiinsa voisivat olla useampi yksikkö keskenään.

Etuyhteys olisi olemassa esimerkiksi kahden yhtiömuotoisen yhtiömiehen välillä, jos luonnollinen henkilö omistaisi molemmista yrityksistä vähintään 50 prosenttia joko suoraan tai välillisesti esimerkiksi holdingyhtiön kautta.

Pykälän 4 momentin 2 kohdan mukaan etuyhteys vallitsisi yhtiömiesten välillä silloin, kun luonnollisella henkilöllä tai yksiköllä on huomattava vaikutus yhtiömiesten johdossa tai yhtiömiehellä on huomattava vaikutusvalta yhtiömiehen tai yhtiömiesten johdossa. Momentin 2 kohdassa huomattavalla vaikutusvallalla tarkoitettaisiin tilanteita, joissa osakas voi käyttää yhtiömiehissä määräysvaltaa esimerkiksi tekemänsä merkittävän sijoituksen johdosta.

Säännöksessä tarkoitettun huomattavan vaikutusvallan katsottaisiin olevan olemassa myös verotusmenettelylain 31 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa. Mainitun säännöksen mukaan määräysvalta voi perustua siihen, että osapuolia johdetaan yhteisesti tai osapuoli muutoin tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa toisessa osapuolella.

Pykälän 4 momentin 3 kohdan mukaan etuyhteys olisi olemassa myös silloin, kun yhtiömiehet kuuluvat samaan liikeyrityksenpidolliseen konserniin. Liikeyrityksenpidollisella konsernilla tarkoitetaan konsernia, joka koostuu kaikista niistä yksiköistä, jotka on täysimääräisesti sisällytetty kansainvälisten tilinpäätösstandardien tai kirjanpitolain (1997/1336) mukaisesti laadittuun konsernitilinpäätökseen.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin yhdessä toimimisen vaikutuksesta etuyhteyden muodostumiseen. Sovellettaessa 4 momenttia katsotaan henkilöllä, joka toimii yhdessä toisen henkilön kanssa jonkin yksikön äänioikeuksien tai pääomaomistuksen suhteen, olevan toisen henkilön kaikki äänioikeudet tai koko pääomaomistus kyseisessä yksikössä. Yhdessä toimimisella tarkoitettaisiin samaa kuin edellä 2 momentissa.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin eräitä vaihtoehtorahastoja koskevasta poikkeuksesta. Säännöksen soveltuessa rajoitetusti verovelvollisen yhtiömiehen osuutta suomalaisesta yhtymästä verotettaisiin kuten nykyisinkin eli ehdotettu uusi sääntely ei muilta osin soveltuisi. Rajoitetusti verovelvollisen yhtiömiehen tulo-osuuteen voisi siten edelleen soveltaa tuloverolain 9 §:n 5 ja 6 momentin mukainen läpivirtausperiaatteeseen pohjautuva tulotyypikohtainen verotus.

Pykälän 6 momentin mukaan poikkeuksen soveltaminen edellyttäisi ensinnäkin, että yhtymä olisi vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettu vaihtoehtorahasto. Lisäksi momentissa säädettäisiin muista tarkemmista muutosdirektiivin edellyttämistä vaatimuksista. Koska poikkeus koskisi vaihtoehtorahastoja, joista säännellään tarkemmin erityisesti yksityisoikeudellisessa lainsäädännössä, myös poikkeuksen tarkempaa sisältöä olisi perusteltua lähestyä yksityisoikeudellisen sääntelyn kautta ottaen kuitenkin samalla huomioon direktiivin sanamuodon nimenomaisesti asettamat rajat. Direktiivin sanamuodot eivät kaikilta osin ole yksiselitteisiä. Direktiivin tavoitteiden näkökulmasta 6 momentin säännöksessä olisi kyse poikkeuksesta pääsääntöön, joten siihen liittyviä käsitteitä olisi perusteltua tulkita suppeasti.

Lainkohdassa edellytettäisiin, että vaihtoehtorahasto olisi laajaomisteinen. Pykälän 6 momentin määritelmässä irtauduttaisiin suoraan AIFM-direktiivistä ja vaihtoehtorahastojen hoitajista annetusta laista seuraavasta soveltamisalasta. Vaihtoehtorahastolla on AIFM-direktiivin mukaisesti oltava pääsääntöisesti useita sijoittajia. Mahdollista on, että vaihtoehtorahastolla riittää tosiasiallisesti vain yksi sijoittaja eikä esimerkiksi tosiasiallisesti yhden tai muutaman sijoittajan rahastoa voitaisi pitää muutosdirektiivin sanamuodon edellyttämällä tavalla laajaomisteisena. Laajaomisteisuuden määrittäminen kyseessä olevaa säännöstä varten ei kuitenkaan olisi perusteltua, sillä rahastorakenteet voivat vaihdella merkittävästi.

Momentin kolmas soveltamisedellytys olisi, että vaihtoehtorahastolla on hajautettu arvopaperisalkku. Arvopaperia ei ole määritelty muutosdirektiivissä tarkemmin. Vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 2 luvun 6 §:n 4 momentin 1 kohdan mukaan arvopaperilla tarkoitetaan ar-

vopaperimarkkinalain (746/2012) 2 luvun 1 §:ssä tarkoitettua arvopaperia. Arvopaperimarkkinalain 2 luvun 1 §:n mukaan arvopaperilla tarkoitetaan sellaista arvopaperia, joka on vaihdantakelpoinen ja joka on saatettu tai saatetaan yleiseen liikkeeseen useiden saman sisältöisistä oikeuksista annettujen arvopaperien kanssa. Tällainen voi olla esimerkiksi:

- 1) osakeyhtiön osake ja muun yhteisön vastaava osuus sekä tällaisesta oikeudesta annettu talletustodistus
- 2) joukkovelkakirja tai muu velkasitoumus sekä tällaisesta oikeudesta annettu talletustodistus
- 3) muu arvopaperi, joka oikeuttaa hankkimaan tai myymään 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua arvopaperin, taikka arvopaperi, jonka perusteella voi saada arvopaperin, valuutan, koron tai tuoton, hyödykkeen taikka muun indeksin tai arvon perusteella määräytyvän käteissuorituksen
- 4) sijoitusrahastolaissa (48/1999)⁵⁰ tarkoitettu rahasto-osuus tai muu siihen rinnastettava yhteissijoitusyrityksen osuus.

Arvopaperina ei kuitenkaan arvopaperimarkkinalaissa pidetä oikeutta, joka yksin tai yhdessä muiden arvopaperien kanssa tuottaa oikeuden hallita määrättyä huoneistoa, muuta tilaa tai kiinteistöä taikka kiinteistön osaa.

Vaihtoehtorahastot voivat sijoittaa myös kiinteistöomaisuuteen tai kiinteistöarvopapereihin. Kiinteistörahastolain (1173/1997) 3 §:n mukaan kiinteistöarvopaperilla tarkoitetaan osaketta tai muuta arvopaperia taikka sijoituspalvelulaissa (747/2012) tarkoitettua rahoitusvälinettä, joka yksin tai yhdessä muiden arvopapereiden tai rahoitusvälineiden kanssa tuottaa oikeuden hallita määrättyä huoneistoa, muuta tilaa tai kiinteistöä taikka kiinteistön osaa.

Momentissa edellytettäisiin, että vaihtoehtorahaston arvopaperisalkku on hajautettu. Muutosdirektiivin sanamuoto ei määrittele myöskään hajautusta koskevaa vaatimusta tarkemmin. Muutosdirektiivistä ei kuitenkaan ole pääteltävissä, että sitä ei voitaisi soveltaa myös vaihtoehtorahastoihin, mikäli soveltamisedellytykset muutoin täyttyisivät. Tähän nähden muutosdirektiivin hajauttamista koskevaa vaatimusta ei olisi syytä tulkita niin, että myös vaihtoehtorahastojen kohdalla tulisi määrätä sijoitustoimintaa koskevien riskien hajauttamisesta yhtä yksityiskohtaisesti kuin UCITS-direktiivissä tarkoitettujen sijoitusrahastojen kohdalla. Tätä puoltaisi myös direktiivin englanninkielinen sanamuoto, joka voi viitata myös sijoitusten monipuolisuuteen (*diversified*). Toisaalta direktiivin sanamuodon voidaan katsoa asettavan vaatimuksia myös vaihtoehtorahastojen sijoitustoiminnalle. Vaihtoehtorahaston sijoitustoiminnassa otetaan huomioon riskien hajauttamisen periaate. Pykälän 6 momentissa tarkoitettu hajautus edellyttäisi, että riskien hajauttamista on tosiasiaa myös toteutettu esimerkiksi siten, että vaihtoehtorahaston varoja ei ole sijoitettu ainoastaan yhden kohteen arvopapereihin. Hajautusta tarkasteltaisiin kokonaisarviointina koko verovuoden tilanteesta.

Pykälän 7 momentissa säädettäisiin eräistä välillisen omistuksen tilanteista. Kuten edellä on todettu, ehdotettua säännöstä sovellettaessa on tarkoitus huomioida direktiivissä edellytetyllä tavalla sekä suora että välillinen omistus. Momentissa säädettäisiin, että mikäli elinkeinoyhtiön välitön yhtiömies olisi ulkomainen verotuksellisesti läpivirtaava yksikkö, rajoitetusti verovelvolliseen yksikköön, jolla on osuus tästä läpivirtaavasta yksiköstä, sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin pykälässä muutoin on säädetty rajoitetusti verovelvollisesta yhtiömiehestä. Momentin tarkoituksena olisi, että ehdotetusta sääntelystä ei voisi vapautua sillä perusteella,

⁵⁰ Sijoitusrahastolaki 48/1999 on kumottu sijoitusrahastolailla 213/2019.

että välitön yhtiömies ei olisi erillinen verovelvollinen sijaintivaltiossaan ja toisaalta, että tulo ei tulisi verotetuksi useaan kertaan, sillä useaan kertaan verottamista voitaisiin pitää direktiivin tavoitteiden vastaisena. Momentissa ei viitattaisi rajoitetusti verovelvollisen yksikön osalta termiin ”yhtiömies”, sillä tällaisissa tilanteissa rajoitetusti verovelvollisen osuus käänteisen hybridiyksikön tuloon olisi välillinen. Rajoitetusti verovelvollisen osuus käänteisen hybridiyksikön äänioikeuksista, pääomasta tai oikeudesta voittoon laskettaisiin suhteellisesti. Kuten pykälässä säädetään yhtiömiehistä, myös momentissa tarkoitettujen välillisten omistusten määräysvaltaa koskevien säännösten tulisi täytyä ja säännös tulisi sovellettavaksi vain siltä osin kuin tuloa ei veroteta Suomen tai muun lainkäyttöalueen lainsäädännön mukaisesti.

7.2 Tuloverolaki

9 §. Yleinen ja rajoitettu verovelvollisuus. Pykälän 5 momenttia muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin säännös siitä, että 5 momentin mukaista verokohtelua ei sovellettaisi, mikäli kommandiittiyhtiö olisi ehdotetun hybridilain 8 a §:n 1 momentissa tarkoitettu käänteinen hybridiyksikkö. Mikäli kommandiittiyhtiön soveltuisi kuitenkin ehdotetun hybridilain 8 a §:n 6 momentissa tarkoitettu vaihtoehtorahastoja koskeva poikkeus, kyse ei olisi saman lain 8 a §:n 1 momentissa tarkoitettusta tilanteesta. Koska tuloverolain 9 §:n 6 momentti soveltuu vain 5 momentin soveltuessa, 6 momenttiin ei olisi tarpeellista tehdä vastaavaa täsmennystä.

10 §. Suomesta saatu tulo. Pykälän 6 kohtaan lisättäisiin viittaus hybridilain 8 a §:ään. Kohdassa ehdotetaan säädettäväksi Suomessa saaduksi tuloksi hybridilain 8 a §:ssä tarkoitettussa tilanteessa tuloverolain 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua elinkeinoyhtymästä saatu tulo-osuus.

Ehdotetussa säännöksessä olisi kyse tulo-osuuden verottamisesta. Verotus olisi tarkoitus toimittaa tuloverolain 10 §:n 6 kohtaan tehtävän käänteisen hybridin tulon verottamista koskevan lisäyksen ja rajoitetusti verovelvollisen yhtiömiehen tulo-osuuden verottamista koskevien säännösten nojalla. Suomalaisen yhtymän yhtiömiehenä olevan ulkomaisen yhteisön saamaa yhtymätuloa verotettaisiin rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 15 §:n 3 momentin nojalla yhteisön tuloveroprosentin mukaan. Verotusmenettelystä annetun lain ja 30.12.2016 annetun Verohallinnon päätöksen ilmoittamisvelvollisuudesta ja muistiinpanoista (A123/200/2016) mukaisesti elinkeinoyhtymä ja elinkeinoyhtymän rajoitetusti verovelvollinen osakas ovat velvollisia antamaan veroilmoituksen Suomeen, jos niillä on veronalaista tuloa Suomesta. Esityksellä ei olisi vaikutusta yhtymälle vahvistettavan elinkeinotoiminnan tuloksen laskemiseen tai verokohteluun yhtymän tappiolanteessa.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.1.2022. Lakeja sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2022 toimitettavassa verotuksessa.

Tuloverolain 9 §:n 5 momenttia on muutettu lailla 292/2019, johon sisältyi erityinen voimaantulosäännös. Säännöksen mukaan ennen lain 292/2019 voimaantuloa rekisteröityjen pääomasijoitustoimintaa harjoittavien kommandiittiyhtiöiden rajoitetusti verovelvollisiin äänettömiin yhtiömiehiin sovelletaan 9 §:n 5 momenttia kuitenkin ensimmäisen kerran vuodelta 2024 toimitettavassa verotuksessa. Siihen asti niiden verotukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tämän vuoksi ehdotetaan erillistä tarkentavaa voimaantulosäännöstä, jonka mukaan tuloverolain 9 §:n muuttamisesta annetun lain (292/2019) voimaantulosäännöstä sovellettaisiin myös tämän lain 9 §:n 5 momenttiin. Aiempi voimaantulosäännös ei siten kumoutuisi. Muutosdirektiivi edellyttää, että myös tämän voimaantulosäännöksen alaisiin

HE 204/2021 vp

tilanteisiin sovellettaisiin kuitenkin ehdotettua hybridilain 8 a §:n sääntelyä, mikäli sen soveltamisedellytykset täyttyvät. Näin ollen lisäksi ehdotetaan, että ehdotetun hybridilain 8 a §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa tuloverolain 9 §:n 5 momenttia ei kuitenkaan sovellettaisi mainitussa voimaantulosäännöksessä tarkoitettuihin yhtiömiehiin. Tämä vastaisi muiden kuin voimaantulosäännöksessä tarkoitettujen yhtiömiesten tilannetta.

Ponsi

Koska muutosdirektiivissä on säännöksiä, jotka ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta annetun lain (1567/2019)
1 §:n 2 momentin 2 kohta ja 2 §:n 5 kohta, sekä
lisätään 1 §:n 2 momenttiin uusi 3 kohta, 2 §:ään uusi 6 kohta ja lakiin uusi 8 a § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Lakia sovelletaan:

-
- 2) 5 §:n 1 momenttia ja 6 §:n 2 momenttia lukuun ottamatta avoimeen yhtiöön ja kommandiittiyhtiöön;
 - 3) rajoitetusti verovelvolliseen yksikköön, jolla on suoraan tai välillisesti osuus käänteisessä hybridiyksikössä.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

-
- 5) *verovelvollisella* lain soveltamisalaan 1 §:n 2 momentin mukaan kuuluvia tahoja;
 - 6) *käänteisellä hybridiyksiköllä* tuloverolain 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua elinkeinoyhtymää, joka katsotaan toisen lainkäyttöalueen lakien mukaisesti erilliseksi verovelvolliseksi.

8 a §

Käänteiseen hybridiyksikköön liittyvät tilanteet

Rajoitetusti verovelvollisen yhtiömiehen tulona verotetaan käänteisestä hybridiyksiköstä saatu tulo-osuus, jos:

- 1) yhtiömies on 2:n § 1 kohdassa tarkoitettu yksikkö;
- 2) yhtiömiehellä on yksin tai yhdessä siihen etuyhteydessä olevan 1 ja 3 kohdassa säädetyt edellytykset täyttävän vastaavan yhtiömiehen kanssa suoraan tai välillisesti vähintään 50 prosentin osuus yhtymän äänioikeuksista tai pääomasta tai oikeus saada vähintään 50 prosenttia sen voitoista; ja
- 3) yhtiömiehen asuinvaltio ei verota tulo-osuutta sen takia, että yhtiömiehen asuinvaltio pitää elinkeinoyhtymää erillisenä verovelvollisena.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun määräysvallan muodostumista arvioitaessa mainitun momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitetulla yhtiömiehellä, joka toimii yhdessä toisen vastaavat edellytykset täyttävän yhtiömiehen kanssa käänteisen hybridiyksikön äänioikeuksien tai pääomaomistuksen suhteen, katsotaan olevan tämän toisen yhtiömiehen kaikki äänioikeudet tai koko pääomaomistus kyseisessä yksikössä.

Tulo on kuitenkin veronalaista vain siltä osin kuin tätä tulo-osuutta ei veroteta Suomessa muun säännöksen nojalla.

Tätä pykälää sovellettaessa tässä pykälässä tarkoitettujen yhtiömiesten katsotaan olevan etuyhteydessä, jos:

1) luonnollisella henkilöllä tai yksiköllä on suoraan tai välillisesti yhtiömiehissä vähintään 50 prosentin osuus äänioikeuksista tai pääomasta tai oikeus saada vähintään 50 prosenttia voitoista taikka yhtiömiehellä on suoraan tai välillisesti toisessa yhtiömiehessä vähintään 50 prosentin osuus äänioikeuksista tai pääomasta tai oikeus saada vähintään 50 prosenttia voitoista;

2) luonnollisella henkilöllä tai jollain yksiköllä on huomattava vaikutusvalta yhtiömiesten johdossa tai yhtiömiehellä on huomattava vaikutusvalta yhtiömiehen tai yhtiömiesten johdossa; tai

3) yhtiömiehet kuuluvat samaan liikekirjanpidolliseen konserniin.
Sovellettaessa 4 momenttia henkilöllä, joka toimii yhdessä toisen henkilön kanssa jonkin yksikön äänioikeuksien tai pääomaomistuksen suhteen, katsotaan olevan toisen henkilön kaikki äänioikeudet tai koko pääomaomistus kyseisessä yksikössä.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, rajoitetusti verovelvollisen yhtiömiehen tuloa ei veroteta tämän pykälän nojalla, jos käänteinen hybridiyksikkö on sellainen vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014) tarkoitettu vaihtoehtorahasto, joka on laajaomisteinen ja jolla on hajautettu arvopaperisalkku.

Mitä tässä pykälässä säädetään yhtiömiehestä, sovelletaan myös rajoitetusti verovelvolliseen yksikköön, jos sen osuutta vastaava osa käänteisestä hybridiyksiköstä muodostuu välillisesti yhden tai useamman ulkomaisen verotuksellisesti läpivirtaavan yhtiömiehen tai muun yksikön omistuksen perusteella eikä vastaavaa tuloa veroteta lainkäyttöalueella sen takia, että yhtiömiehen sijaintivaltio tai rajoitetusti verovelvollisen yksikön asuinvaltio pitää elinkeinoyhtymää erillisenä verovelvollisena.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2022 toimitettavassa verotuksessa.

2.

Laki

tuloverolain 9 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuloverolain (1535/1992) 9 §:n 5 momentti ja 10 §:n 1 momentin 6 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 9 §:n 5 momentti laissa 292/2019 ja 10 §:n 1 momentin 6 kohta laissa 1399/2014, seuraavasti:

9 §

Yleinen ja rajoitettu verovelvollisuus

Poiketen siitä, mitä 3 momentissa säädetään, yksinomaan pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön rajoitetusti verovelvollisen äänettömän yhtiömiehen, johon sovelletaan Suomen ja kyseisen yhtiömiehen asuinvaltion välillä solmittua kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevaa sopimusta, osuutta vastaava osa kommandiittiyhtiön saamasta tulosta on veronalaista tuloa vain siltä osin kuin tulo olisi rajoitetusti verovelvollisen suoraan saamana ollut veronalaista. Jos osakkaan veronalainen tulo ylittää kyseisen osakkaan osuuden yhtymän tuloon, ylittävä osa luetaan veronalaiseksi tuloksi kymmenenä seuraavana verovuotena sitä mukaa kuin tulo-osuutta kertyy. Pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön on oltava vaihtoehdorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014) tarkoitettu vaihtoehdorahasto, jonka yhtiösopimuksen mukaisena ja tosiasiallisena ainoana tarkoituksena on pääomasijoitustoiminnan harjoittaminen. Tätä momenttia ei kuitenkaan sovelleta, jos kyse on eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta annetun lain (1567/2019) 8 a §:n 1 momentissa tarkoitettusta tilanteesta.

10 §

Suomesta saatu tulo

Suomesta saatua tuloa on muun ohessa:

6) osinko, osuuskunnasta saatu ylijäämä ja muu niihin rinnastettava tulo, joka on saatu suomalaiselta osakeyhtiöltä, osuuskunnalta tai muulta yhteisöltä, osuus suomalaisen yhtymän tuloon sekä eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta annetun lain 8 a §:ssä tarkoitettua elinkeinoyhtymästä saatu tulo-osuus;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2022 toimitettavassa verotuksessa.

Tuloverolain 9 §:n muuttamisesta annetun lain (292/2019) voimaantulosäännöstä sovelletaan myös tämän lain 9 §:n 5 momenttiin. Jos kuitenkin kyse on eräiden rajat ylittävien hybridijär-

HE 204/2021 vp

jestelyjen verotuksesta annetun lain (1567/2019) 8 a §:n 1 momentissa tarkoitettusta tilanteesta, tämän lain 9 §:n 5 momenttia ei sovelleta mainitussa voimaantulosäännöksessä tarkoitettuihin yhtiömiehiin.

Helsingissä 28.10.2021

Pääministeri

Sanna Marin

Valtiovarainministeri Annika Saarikko

1.

Laki

eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta annetun lain (1567/2019)
1 §:n 2 momentin 2 kohta ja 2 §:n 5 kohta, sekä
lisätään 1 §:n 2 momenttiin uusi 3 kohta, 2 §:ään uusi 6 kohta ja lakiin uusi 8 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Lakia sovelletaan:

Lakia sovelletaan:

2) 5 §:n 1 momenttia ja 6 §:n 2 momenttia lukuun ottamatta avoimeen yhtiöön ja kommandiittiyhtiöön.

2) 5 §:n 1 momenttia ja 6 §:n 2 momenttia lukuun ottamatta avoimeen yhtiöön ja kommandiittiyhtiöön;

3) rajoitetusti verovelvolliseen yksikköön, jolla on suoraan tai välillisesti osuus käänteisessä hybridiyksikössä.

2 §

2 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

5) *verovelvollisella* lain soveltamisalaan 1 §:n 2 momentin mukaan kuuluvia tahoja.

5) *verovelvollisella* lain soveltamisalaan 1 §:n 2 momentin mukaan kuuluvia tahoja;

6) *käänteisellä hybridiyksiköllä* tuloverolain 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua elinkeinoyhtymää, joka katsotaan toisen lainkäyttöalueen lakien mukaisesti erilliseksi verovelvolliseksi.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2022 toimitettavassa verotuksessa.

2.

Laki

tuloverolain 9 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan tuloverolain (1535/1992) 9 §:n 5 momentti ja 10 §:n 1 momentin 6 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 9 §:n 5 momentti laissa 292/2019 ja 10 §:n 1 momentin 6 kohta laissa 1399/2014, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

Yleinen ja rajoitettu verovelvollisuus

Yleinen ja rajoitettu verovelvollisuus

Poiketen siitä, mitä 3 momentissa säädetään, yksinomaan pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön rajoitetusti verovelvollisen äänettömän yhtiömiehen, johon sovelletaan Suomen ja kyseisen yhtiömiehen asuinvaltion välillä solmittua kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevaa sopimusta, osuutta vastaava osa kommandiittiyhtiön saamasta tulosta on veronalaista tuloa vain siltä osin kuin tulo olisi rajoitetusti verovelvollisen suoraan saamana ollut veronalaista. Jos osakkaan veronalainen tulo ylittää kyseisen osakkaan osuuden yhtymän tuloon, ylittävä osa luetaan veronalaiseksi tuloksi kymmenenä seuraavana verovuotena sitä mukaa kuin tulo-osuutta kertyy. Pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön on oltava vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014) tarkoitettu

Poiketen siitä, mitä 3 momentissa säädetään, yksinomaan pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön rajoitetusti verovelvollisen äänettömän yhtiömiehen, johon sovelletaan Suomen ja kyseisen yhtiömiehen asuinvaltion välillä solmittua kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevaa sopimusta, osuutta vastaava osa kommandiittiyhtiön saamasta tulosta on veronalaista tuloa vain siltä osin kuin tulo olisi rajoitetusti verovelvollisen suoraan saamana ollut veronalaista. Jos osakkaan veronalainen tulo ylittää kyseisen osakkaan osuuden yhtymän tuloon, ylittävä osa luetaan veronalaiseksi tuloksi kymmenenä seuraavana verovuotena sitä mukaa kuin tulo-osuutta kertyy. Pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön on oltava vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014) tarkoitettu

Voimassa oleva laki

vaihtoehtorahasto, jonka yhtiösopimuksen mukaisena ja tosiasiallisena ainoana tarkoituksena on pääomasijoitustoiminnan harjoittaminen

10 §

Suomesta saatu tulo

Suomesta saatua tuloa on muun ohessa:

6) osinko, osuuskunnasta saatu ylijäämä ja muu niihin rinnastettava tulo, joka on saatu suomalaiselta osakeyhtiöltä, osuuskunnalta tai muulta yhteisöltä, *sekä* osuus suomalaisen yhtymän tuloon;

Ehdotus

vaihtoehtorahasto, jonka yhtiösopimuksen mukaisena ja tosiasiallisena ainoana tarkoituksena on pääomasijoitustoiminnan harjoittaminen. *Tätä momenttia ei kuitenkaan sovelleta, jos kyse on eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta annetun lain (1567/2019) 8 a §:n 1 momentissa tarkoitusta tilanteesta.*

10 §

Suomesta saatu tulo

Suomesta saatua tuloa on muun ohessa:

6) osinko, osuuskunnasta saatu ylijäämä ja muu niihin rinnastettava tulo, joka on saatu suomalaiselta osakeyhtiöltä, osuuskunnalta tai muulta yhteisöltä, osuus suomalaisen yhtymän tuloon *sekä eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta annetun lain 8 a §:ssä tarkoitettusta elinkeinoyhtymästä saatu tulo-osuus;*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2022 toimitettavassa verotuksessa.

Tuloverolain 9 §:n muuttamisesta annetun lain (292/2019) voimaantulosäännöstä sovelletaan myös tämän lain 9 §:n 5 momenttiin. Jos kuitenkin kyse on eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta annetun lain (1567/2019) 8 a §:n 1 momentissa tarkoitusta tilanteesta, tämän lain 9 §:n 5 momenttia ei sovelleta mainitussa voimaantulosäännöksessä tarkoitettuihin yhtiömiehiin.